ESTUDI DEL SECTOR OLEÍCOLA DE L'ALT PENEDÈS

DESEMBRE DE 2010

lavola

co2 mission neutral Certified

CONSELL COMARCAL ALT PENEDÈS

Diputació Barcelona xarxa de municipis

productes de la terra
Suport al teixit empresarial de productes alimentaris locals i de qualitat

1 INTRODUCCIÓ 5
1.1 ANTECEDENTS I MOTIVACIÓ 5
1.2 OBJECTIUS 6
1.3 METODOLOGIA 6
1.3.1 FASE I: TIPOLOGIA DE CULTIU I PRODUCCIÓ. 6
1.3.2 FASE II: VIABILITAT ECONÒMICA. 7
1.3.3 FASE III: PERSPECTIVES DE FUTUR. ANÀLISI D'ALTERNATIVES 7
1.3.4 FASE III: CONCLUSIONS. 7
1.4 ABAST DELPROJECTE 7

2 ANÀLISI DE L'ENTORN 8
2.1 ENTORN GENERAL 8
2.2 ENTORN SOCIOCULTURAL 9
2.2.1 LA PRODUCCIÓ D'OLI A NIVELL MUNDIAL 9
2.2.2 LA PRODUCCIÓ D'OLI A NIVELL ESTATAL 9
2.2.3 LA PRODUCCIÓ D'OLI A CATALUNYA 10
2.2.4 LA PRODUCCIÓ D'OLI A LA COMARCA DE L'ALT PENEDÈS 10
2.2.5 SISTEMES DE PRODUCCIÓ 15
2.2.6 TIPUS D'OLI D'OLIVA 17
2.3 CADENA DE VALOR DEL SECTOR I ENTORN COMPETITIU 18
2.3.1 MARC CONCEPTUAL 18
2.3.2 ESTRUCTURA I DINÀMICA DE LA CADENA DE VALOR DE LA COMARCA DE L'ALT PENEDÈS 20
2.4 ENTORN ECONÒMIC 22
2.4.1 ESTRUCTURA DE LA COMERCIALITZACIÓ DE L'OLI D'OLIVA 22
2.4.2 ESTRUCTURA DE COSTOS I PREUS. 23
2.4.3 EVOLUCIÓ DEL MERCAT 24

3 ESTUDI DE COSTOS I BENEFICIS. 26

4 DISTINTIUS D'ORIGEN I QUALITAT EXISTENTS 37
4.1 DENOMINACIONS D'ORIGEN PROTEGIDA 37
4.2 PRODUCCIÓ ECOLÒGICA 40
4.3 PRODUCCIÓ INTEGRADA 44

5 ANÀLISI D'ALTERNATIVES. 45
5.1 CONTINUAR AMB EL CULTIU TRADICIONAL DE SECÀ 45
5.2 TRANSFORMAR EL SISTEMA ACTUAL DE PRODUCCIÓ A UN SISTEMA DE REG PER GOTEIG 45
5.3 INTEGRAR LA COMARCA EN LA DENOMINACIÓ D'ORIGEN SIURANA. 45
5.4 TRANSFORMAR ELS CULTIUS ACTUALS EN CULTIUS D'AGRICULTURA ECOLÒGICA. 46

6 CONCLUSIONS.....47

7 BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA. 49

1 INTRODUCCIÓ

1.1 ANTECEDENTS I MOTIVACIÓ

A principis del segle XVIII el panorama agrícola de Catalunya sofreix un canvi radical, cosa que repercuteix en un repunt demogràfic i una forta transformació en el camp. Aquesta transformació és produeix de forma especial en la zona del Penedès.

Alguns analistes afirmen que, al principi del segle XVIII, l'aspecte del Penedès era d'una regió eminentment cerealícola, sent una de les zones de producció de blat més importants de Catalunya. Durant aquest segle la plantació de vinya es generalitza a tota la comarca de l'Alt Penedès, tot i que no s'inverteixen les proporcions entre la vinya i les terres campes fins a l'entrada del segle XIX. Aquesta transformació es va produir principalment seguint el contracte dit de rabassa morta, o de primers ceps, que tenia per principal objecte el conreu de la vinya, si bé no excloïa altres conreus secundaris, cosa que comportava l'obligació del pagès d'artigar un ermot i plantar-lo de vinya, amb l'obligació de lliurar, quan aquesta començava a produir, una part de la collita a l'amo del terreny. Aquest sistema comportà que desapareguessin grans extensions de bosc, amb el conseqüent canvi del paisatge.

Aquesta transformació agrícola de la comarca, sumada a l'aparició d'empreses productores de vi i de comercialització d'aquests, tant a nivell nacional com internacional, va marcar decisivament el futur de la comarca fins a l'actualitat, fent que el sector agrícola comarcal es basi en la vinya complementant-se en moltes ocasions amb altres cultius destinats tradicionalment a autoconsum.

Segons les estadístiques definitives del Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural de l'any 2008 (http://www20.gencat.cat/portal/site/DAR), la superfície comarcal destinada a cultius llenyosos és de pràcticament 19.100 Hes, de les quals un 91 % estan dedicades al conreu de la vinya. La resta de superfície de conreus llenyosos es distribueix en conreus secundaris com fruiters i oliveres. La superfície de conreu destinades a conreus herbacis és de pràcticament 2.200 Hes, de les quals un 57 % es dediquen a la producció d'ordi.

La inquietud existent en el sector vitivinícola, que per un costat reflecteix una certa expansió en les últimes campanyes, derivades de les condicions climatològiques favorables i de les millora de les tècniques culturals, però que per un altre costat denota una disminució en el consum de vi, sobretot a nivell nacional, ha derivat en una situació excedentària que en alguna cassos pot ser deguda a l'estructura del sector.

Aquesta situació ha portat als agents del sector a buscar noves fórmules per tal de diversificar la seva activitat i complementar econòmicament el cultiu de la vinya.

Per aquest motiu el Servei de Desenvolupament i Ocupació del Consell Comarcal de l'Alt Penedès, amb el suport de l'Àrea de desenvolupament Econòmic de la Diputació de Barcelona ha impulsat la redacció d'un estudi per determinar l'estat de l'art del conreu de l'olivera i la producció oleícola així com la seva viabilitat econòmica a la comarca de l'Alt Penedès, dins el marc del projecte *Productes de la Terra 2010* en el marc d'activitats de suport a empreses de productes alimentaris locals i de qualitat de la terra i el mar.

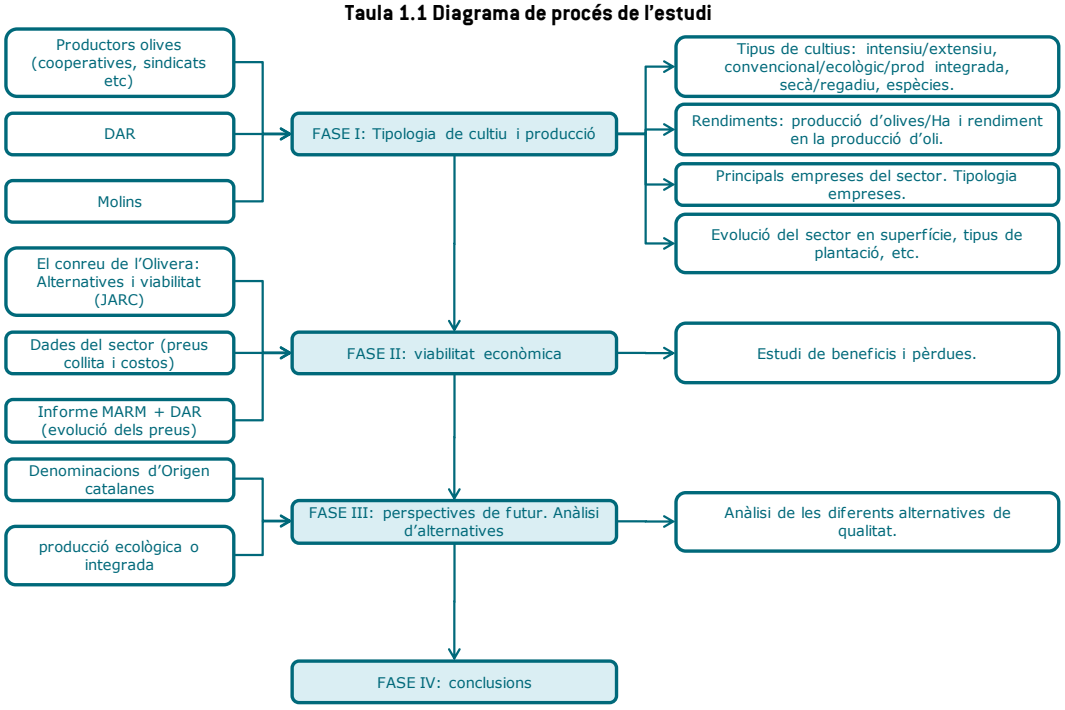
1.2 OBJECTIUS

L'objecte del present estudi és conèixer l'estat de l'art del conreu de l'olivera i la producció oleícola així com la seva viabilitat tècnica i econòmica a la comarca de l'Alt Penedès, analitzant la producció d'olivera (per tipologia de conreu) i d'oli a l'Alt Penedès, les valoracions econòmiques pertinents en clau de present i futur i les possibilitats a adoptar, que permetin als agents del sector oleícola donar un valor afegit al producte, valorant la possibilitat que el sector pugui esdevenir una verdadera alternativa al conreu de la vinya.

1.3 METODOLOGIA

Per aconseguir els objectius establerts la metodologia s'ha dividit en les següents fases, en les quals hi ha intervingut diferents agents i tenen els següents objectius.

Taula 1.1 Diagrama de procés de l'estudi

1.3.1 FASE I: TIPOLOGIA DE CULTIU I PRODUCCIÓ.

Els principals objectius d'aquesta fase del projecte són:

- Disposar de dades actualitzades relatives a la superfície del conreu de l'olivera a la comarca de l'Alt Penedès i a la seva tipologia (intensiu/extensiu, ecològica/integrada/convencional, secà/regadiu) i recopilar informació d'anys anteriors (dades històriques).
- Recopilar informació sobre la producció i el rendiment de la superfície conreada.
- Analitzar l'evolució de les característiques de les parcel·les, tant pel que fa a l'extensió mitjana (ha/parcel·la) com en relació a la seva producció i rendiment (kg oli/ha, costos econòmics/ha, etc.).
- Conèixer el nombre d'empreses incloses en el sector de la molturació d'oli a la comarca de l'Alt Penedès i les característiques d'aquestes en l'àmbit de la producció (volum de negoci, característiques del producte, etc.).

Com a principals interlocutors d'aquesta fase s'han consultat productors d'olives (cooperatives, pagesos, sindicats etc.), molins presents a zona i la direcció General de Desenvolupament Rural del Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural (DAR).

1.3.2 FASE II: VIABILITAT ECONÒMICA.

Els principals objectius d'aquesta fase del projecte és estudiar la viabilitat econòmica del cultiu de l'olivera i del sector de la molturació d'oli a la comarca de l'Alt Penedès, valorant la possibilitat que el sector sigui una alternativa real al conreu de la vinya. Amb aquesta finalitat s'han consultat diferents agents i estudis, per tal de determinar quina és la tendència del mercat i quina ha estat l'evolució dels preus.

Les principals vies d'informació han estat diverses publicacions entre les quals destaquen la 2ª edició del llibre "El conreu de l'Olivera. Alternatives i Viabilitat" publicat per Joves Agricultors i Ramaders de Catalunya i l'"*Estudio de la cadena de valor y formación de precios del aceite de oliva"* publicat per l'Agència per l'Oli d'Oliva del Ministeri de Medi Ambienti Medi Rural i Marí. També s'han extret dades de l'evolució de preus i rendiments a través de la informació pública presents a les pàgines web del Departament D'Agricultura, Alimentació i Acció Rural (http://www20.gencat.cat/portal/site/DAR) i del Ministeri de Medi Ambient, Medi Rural i Marí (http://www.marm.es).

Una altra font consultada han estat els molins (cooperativa i privats) dels quals s'han obtingut els preus de compres de les olives, venda de l'oli i cost /preu de venda del procés de molturació (servei de *maquila*).

A partir de la informació recopilada s'ha pogut realitzar un estudi de beneficis i pèrdues i una projecció futura en base a la tendència dels últims anys.

1.3.3 FASE III: PERSPECTIVES DE FUTUR. ANÀLISI D'ALTERNATIVES

Els principal objectiu d'aquesta fase és analitzar les perspectives econòmiques de futur del sector de l'oli a la comarca de l'Alt Penedès, tot estudiant les possibilitats que té el sector de l'oli de la comarca per incrementar el valor del producte final.

Amb aquesta finalitat s'ha recopilat informació referent a les denominacions d'origen existents i informació relativa a la producció ecològica i la producció integrada.

1.3.4 FASE III: CONCLUSIONS.

Mitjançant la informació recopilada en les fases anteriors, s'ha elaborat el present document, que recull la diagnosi i les principals conclusions en relació als aspectes descriptius del sector de l'oli a la comarca de l'Alt Penedès així com les mesures a adoptar per donar un valor afegit al producte final.

1.4 ABAST DELPROJECTE

L'abast del projecte és el sector oleícola de la comarca de l'Alt Penedès.

2 ANÀLISI DE L'ENTORN.

2.1 ENTORN GENERAL

La comarca de l'Alt Penedès és una comarca interior de 592,41 km^2, constituïda per 27 municipis, amb una altitud mitjana de 216 m. S'estén entre les serralades Litoral i Prelitoral, amb un 64% del territori i un pendent inferior al 20%. Per tant, es pot considerar una comarca força planera.

El Foix és l'únic curs d'aigua que connecta les serres Litoral i Prelitoral, i L'Anoia i el Bitlles discorren pel nord de la comarca. Això fa que es detectin dues unitats de paisatge clarament diferenciades: la de Vilafranca del Penedès, caracteritzada per la vinya i per les ondulacions suaus del terreny, i la de l'eix del Bitlles-Anoia, amb un relleu més marcat i molt solcat per nombrosos cursos intermitents d'aigua. Aquestes dues unitats de paisatge corresponen a dos sistemes urbans diferenciats que funcionalment graviten, un, a l'entorn de Vilafranca del Penedès i, l'altre, a l'entorn de Sant Sadurní d'Anoia.

En els dos cassos encara es conserva el seu component rural i els elements característics del conreu de la vinya com són els cellers, cosa que comporta que la comarca tingui una important xarxa de camins sobre l'estructura agrícola que relliga els masos, els pobles, els nuclis de vinya, les edificacions històriques i les terres conreades.

Pel què fa les comunicacions, la comarca té una posició estratègica, ja que per ella i transcorren els principals eixos de pas entre el sud peninsular i Europa, com són l'autopista A-7, la carretera N-340 així com la carretera la C-15, Manresa- Igualada -Vilafranca-Vilanova i la Geltrú, que actua com a eix vertebrador de Catalunya. La xarxa viaria comarcal s'articula molt radialment respecte de la capital, Vilafranca del Penedès. La comarca disposa de bones connexions ferroviàries amb Barcelona i el Baix Llobregat, mentre que amb la resta de comarques de la regió metropolitana, les connexions no són directes a causa de l'estructura radial de la xarxa ferroviària respecte de Barcelona.

En referència a la demografia de la comarca, en els darrers anys s'ha detectat una acceleració del creixement a causa fonamentalment per l'arribada de persones d'altres zones, provocat en part per la proximitat amb Barcelona i la densificació de la seva àrea metropolitana i per la conversió de la segona residencia en la primera. Aquest increment demogràfic es concentra fonamentalment en els municipis propers a la veïna comarca del Baix Llobregat i en els municipis propers als principals eixos de comunicació. Els municipis més allunyats d'aquests eixos de comunicació s'han mantingut amb increments o decreixements poblacionals molt lleugers.

Pel que fa a la distribució de la població, aquesta es troba concentrada entre Vilafranca del Penedès i Sant Sadurní d'Anoia que acullen aproximadament el 40 % de la població total de la comarca.

Per sectors econòmics, la comarca manté, en conjunt, un fort component agrícola, ja que una gran part dels ocupats en la indústria ho són en la agroindústria i, concretament, en la producció de vins i caves, com demostra el fet que la comarca de l'Alt Penedès produeix el 98,9% del cava de Catalunya .

2.2 ENTORN SOCIOCULTURAL

Segons la fitxa comarcal de l'Alt Penedès realitzada pel Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural, corresponent a l'any 2009 els usos del sòl de la comarca estan distribuïts de la següent manera: el 38,3 % de la superfície total de la comarca està dedicada a conreus, seguit de superfície forestal amb un 23 % de la superfície, i un 22,1 % de bosquines. La superfície urbanitzada i les infraestructures ocupen un 9,9 % de la superfície total. Les àrees sense vegetació o amb altra vegetació ocupen un 6,9 %.

Per sectors econòmics el sector primari representa un pes de l'1,3 % respecte del total. El sector serveis té un pes del 47,8% (format bàsicament comerç al detall de productes alimentaris i no alimentaris.). El pes del sector industrial és del 40,3 % i està format principalment per empreses manufactures vinculades al sector agroalimentari. El sector de la construcció representa un 10,6% de l'economia de la comarca.

Pel què fa al número d'afiliats a la seguretat social el sector primari ocupa pràcticament un 5,5 % del total d'afiliacions.

2.2.1 LA PRODUCCIÓ D'OLI A NIVELL MUNDIAL

Centrant-nos en el cultiu de l'olivera, la producció mundial d'oli d'oliva durant la campanya 2007 - 2008 va ser de 2.633.000 Tones, de les quals prop d'un 46 % es van produir a Espanya, seguida d'Itàlia i Grècia amb un 18 % i un 12 %, respectivament.

Respecte el continent europeu, Espanya produeix prop del 80 % de l'oli d'oliva que s'hi produeix. Aquest lideratge espanyol en la producció d'oli repercuteix directament en les exportacions a nivell mundial, ja que Espanya també encapçala el rànquing, tot i que un 80 % de les exportacions tenen destí dins de la Unió Europea. Dins d'aquest àmbit és destacable el cas d'Itàlia, que és el segon país mundial que més exporta, però que a diferència d'Espanya, és el major importador d'oli a nivell mundial. Fora d'Europa el país que més oli importa són els Estats Units d'Amèrica.

2.2.2 LA PRODUCCIÓ D'OLI A NIVELL ESTATAL

A nivell Estatal la superfície dedicada al cultiu d'olivera va augmentar progressivament entre els anys 2003 i 2006, tot i que en els darrers anys s'ha estabilitzat l'augment de superfície dedicada a oliveres. Segons els resultats de la " *Encuesta sobre superficies y rendimientos de cultivos (ESYRCE)*", del Ministeri de Medi Ambient, medi rural i marí, la superfície d'oliveres total d'Espanya és de 2.572.793 Hes. Val a dir que el cultiu d'oliveres és el segon cultiu en extensió a nivell estatal, just per darrera de les superfícies dedicades a la producció de cereals.

Per comunitats Autònomes, Andalusia és la comunitat autònoma que presenta una major superfície d'olivera (60 % de la superfície d'olives d'Espanya) i també una major producció, ja que produeix pràcticament el 80 % de les olives a nivell Estatal.

Segons dades de l'observatori de preus dels aliments del Ministeri de Medi Ambient, Medi Rural i Marí, la major part de les explotacions disposen de menys de 5 Hes, amb una extensió mitjana entre 0,12 i 2 Ha. Segons aquest mateix observatori, s'ha observat un augment de les superfícies dedicades al cultiu d'olivera ecològica i producció integrada, a causa fonamentalment de la necessitat de desenvolupar models productius que combinin les bones pràctiques agràries i la preservació de la riquesa ambiental.

2.2.3 LA PRODUCCIÓ D'OLI A CATALUNYA

Segons els "Avanços de superfície i produccions agrícoles" publicats pel DAR a l'octubre de 2010 la superfície productiva dedicada al cultiu de d'olivera d'almàssera és de 117.884 Hes, que representa un 4,5 % de la superfície olivarera espanyola.

En la taula 2.1 es pot veure la distribució de la superfície d'olives, per demarcacions a Catalunya.

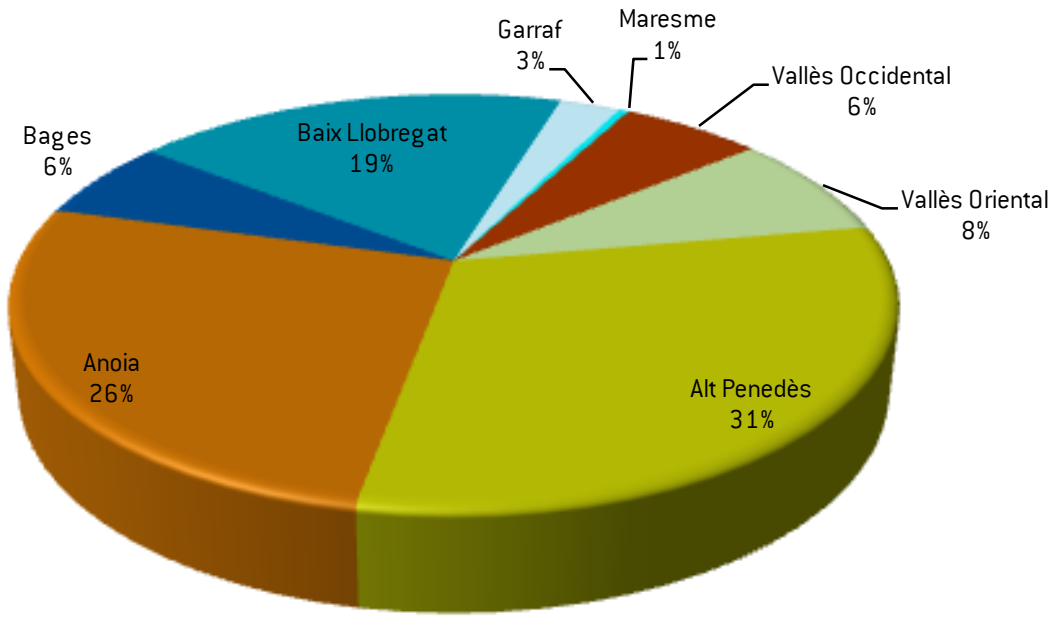
Taula 2.1 Superfície d'Olivera d'almàssera per demarcacions a Catalunya.

CAMPANYA 2009-2010	
DEMARCACIÓ	**SUPERFÍCIE PRODUCTIVA (Ha)**
Barcelona	2.705
Girona	3.245
Lleida	42.076
Tarragona	69.858
TOTAL	**117.884**

Font: Gabinet Tècnic de la Direcció General de Planificació i Relacions Agràries. Avanços de superfícies i produccions de superfícies (octubre de 2010).

Com es pot veure en la figura 2.2, del total de superfície d'olivera d'almàssera de Catalunya, el 31 % està ubicat a la comarca l'Alt Penedès, seguida de la comarca de l'Anoia amb un 26 %. Val a dir que es consideren les produccions destinades a oliva de taula, l'ordre d'aquestes dues comarques, pel que fa a superfícies, s'inverteix.

Figura 2.2 Distribució de la superfície d'Olivera d'almàssera a la província de Barcelona.

2.2.4 LA PRODUCCIÓ D'OLI A LA COMARCA DE L'ALT PENEDÈS

El sector primari de l'Alt Penedès s'ha basat en el cultiu de la vinya complementat amb altres cultius que en moltes ocasions han servit a les famílies per autoabastir-se de productes bàsics per a la seva alimentació. Un bon exemple d'aquests cultius destinats a autoconsum n'és el cultiu de l'olivera.

Tradicionalment, el cultiu d'oliveres s'ha desenvolupat aprofitant les vores de les parcel·les dedicades al cultiu de vinya, de manera que exerceixen una funció de separació entre els diferents recintes. Per tant la producció d'olives ha estat sempre molt minoritària. A més a més, el cicle productiu de la vinya i l'olivera són complementaris cosa que ha permès a les famílies fer les operacions de la vinya i l'olivera en períodes diferents i complementaris entre ells.

Segons dades del DAR, corresponents a l'any 2008, la superfície d'oliveres a la comarca és de 812 Hes[1] dedicades totes elles a la producció d'oli, de les quals únicament 11 Hes són de regadiu. També es tenen censats un total de 7.717 arbres disseminats, tots ells de secà i dels quals únicament 83 unitats es destinen a la producció d'olives de taula. La majoria de les plantacions actuals d'olivera estan en sistema tradicional. En la taula 2.3 es pot veure la distribució territorial d'oliveres a la comarca de l'Alt Penedès, mentre que en la figura 2.4 es mostra la mateixa informació en format gràfic.

Taula 2.3 Distribució territorial a la comarca de l'Alt Penedès d'Olivera

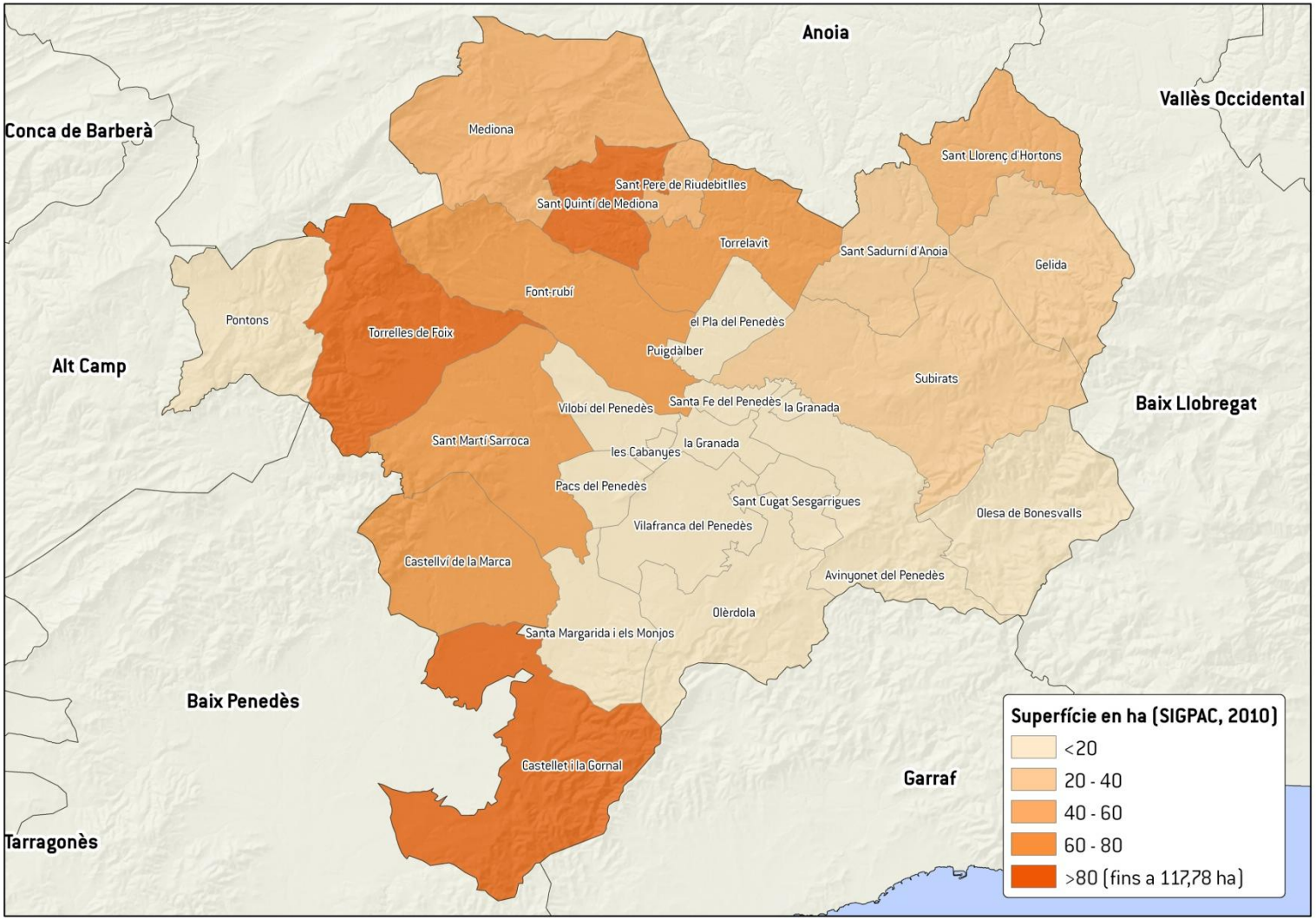
MUNICIPI	SUPERFÍCIE (HA)	NÚM RECINTES	SUPERFÍCIE MITJANA (HA/RECINTE)
Torrelles de Foix	117,78	476	0,25
Sant Quintí de Mediona	100,61	566	0,18
Castellet i la Gornal	80,40	1.044	0,08
Torrelavit	76,66	882	0,09
Sant Martí Sarroca	71,10	832	0,09
Castellví de la Marca	69,29	742	0,09
Font-Rubí	60,95	886	0,07
Sant Pere de Riudebitlles	51,14	318	0,16
Mediona	46,61	315	0,15
Sant Llorenç d'Hortons	41,00	380	0,11
Gelida	27,68	158	0,18
Subirats	25,17	408	0,06
Sant Sadurní d'Anoia	21,72	118	0,18
Santa Margarida i els Monjos	18,97	228	0,08
Avinyonet del Penedès	17,18	104	0,17
Olèrdola	10,66	124	0,09
El Pla del Penedès	8,40	113	0,07
Vilafranca del Penedès	8,16	79	0,10
Vilobí del Penedès	7,06	133	0,05
Olesa de Bonesvalls	5,34	33	0,16
Pacs del Penedès	4,96	60	0,08
Pontons	4,75	35	0,14
Sant Cugat Sesgarrigues	0,75	7	0,11
La Granada	0,67	9	0,07
Les Cabanyes	0,51	30	0,02
Santa Fe del Penedès	0,20	3	0,07
Puigdàlber	0,06	1	0,06
TOTAL	**877,78**	**8.084**	**0,11**

Nota: les dades del 2010 s'han extret de l'anàlisi SIG de les dades del SIGPAC de l'any 2010.

Nota: els municipis s'ha ordenat de major a menor superfície d'oliveres.

[1] Segons dades del SIGPAC de l 'any 2010 facilitades pel DAR la superfície d'olivera de la comarca de l'Alt Penedès és de pràcticament de 880 Hes, repartides en 8084 recintes, amb uns superfície mitjana dels recintes de 0,11 Ha/recinte

Figura 2.4 Distribució territorial d'olivera a la comarca de l'Alt Penedès.

En comparació amb el sector vitivinícola, s'observa que la superfície oleícola és molt inferior a la superfície destinada al conreu de la vinya que és de 17.466 Hes, totes elles dedicades a la producció de raïm per vi. També es tenen identificats 355 arbres disseminats que es dediquen en la seva totalitat a la producció de raïm per taula.

Amb el mateix sistema de plantació que l'olivera és destacable la presència d'ametllers i presseguers, que entre els dos cultius ocupen un total de 652 Hes, de les quals 140 Hes estan en regadiu. També és important la presència d'arbres disseminats d'aquestes espècies i d'altres fruiters com pomeres i cirerers.

Els cultius herbacis que es desenvolupen a la comarca ocupen una superfície residual en comparació amb els cultius llenyosos, ja que únicament es tenen identificades un total de 2.185 Hes.

Tornant al cultiu de l'olivera, la varietat d'oliva més estesa a la comarca és l'Arbequina, tot i que també hi ha presència d'altres varietats com la Menya o l'Arboçana, essent però el seu cultiu és més aviat residual.

Tal com s'ha dit es tracta d'un cultiu que majoritàriament es realitza en sistema tradicional de secà, a causa bàsicament de la seva orientació com a cultiu secundari, cosa que ha marcat clarament la implantació d'aquest sistema de cultiu. Tot i així, s'ha localitzat una nova plantació mitjançant un sistema intensiu amb sistema de reg per goteig, en el municipi d' Avinyonet del Penedès.

Val a dir, que la ubicació de la comarca en una zona amb un clima típicament mediterrani amb estius calorosos i secs i hiverns freds, però no extrems, favorables al conreu de l'olivera i que a més a més, no faciliten propagació de paràsits que poden afectar a l'olivera, permet el cultiu de d'olivera es pugui desenvolupar sense un gran aplicació de productes fitosanitaris, cosa que és clarament favorable a un sistema de cultiu tradicional enfront a sistemes més intensius de producció.

Com es pot veure en la taula 2.5 i en la figura 2.6, la superfície d'olivera de la comarca de l'Alt Penedès s'ha doblat en els darrers 6 anys.

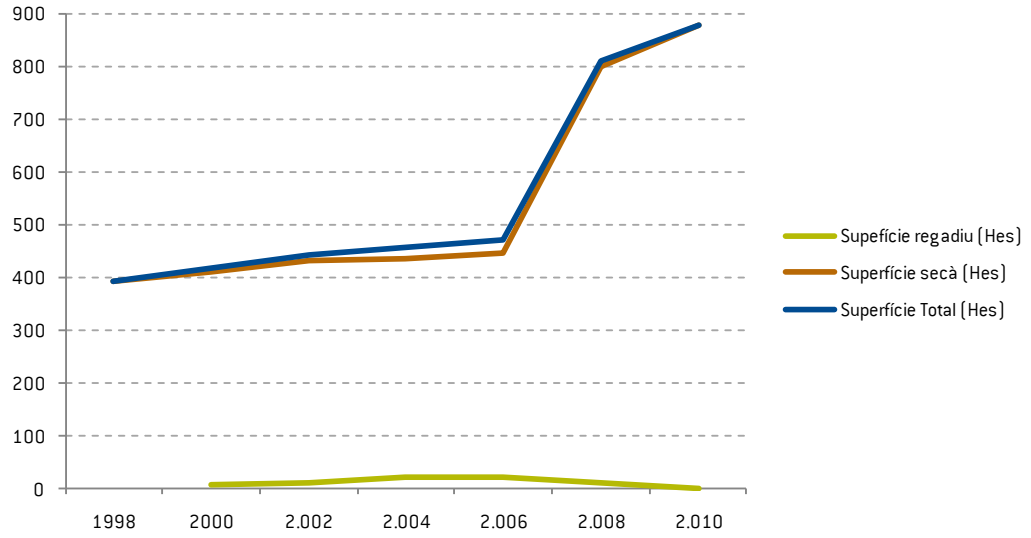
Taula 2.5 evolució de la Superfície d'Olivera d'almàssera a la comarca de l'Alt Penedès.

	1.998	2.000	2.002	2.004	2.006	2.008	2.010
Superfície regadiu (Hes)		7	12	21	23	11	-
Superfície secà (Hes)	395	412	432	438	448	801	878
Superfície Total (Hes)	**395**	**419**	**444**	**459**	**471**	**812**	**878**

Font: Gabinet Tècnic de la Direcció General de Planificació i Relacions Agràries. Estadístiques bàsiques. Olivera.

Nota: les dades del 2010 s'han extret de l'anàlisi SIG de les dades del SIGPAC de l'any 2010. No es disposa d'informació de la superfície de Regadiu.

Figura 2.6 Evolució de la Superfície d'Olivera d'almàssera a la comarca de l'Alt Penedès.

Com es pot veure en la taula 2.7 i en la figura 2.8, la producció d'olives d'almàssera també ha sofert un increment substancial en els darrers anys.

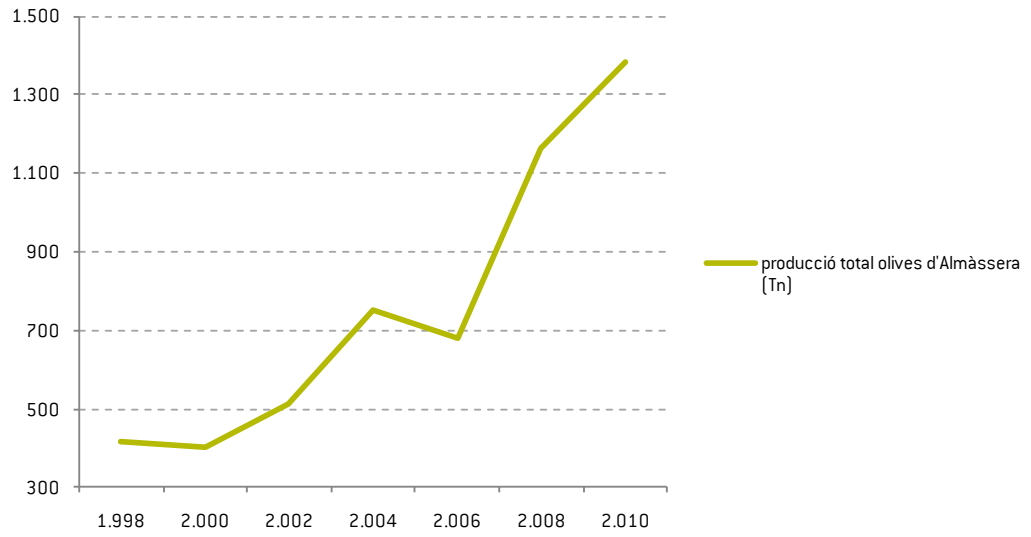
Taula 2.7 evolució de la producció d'olives d'almàssera a l'Alt Penedès.

	1.998	2.000	2.002	2.004	2.006	2.008	2.010
Producció olives almàssera (Tn)	418	401	511	750	679	1.161	1.381

Font: Gabinet Tècnic de la Direcció General de Planificació i Relacions Agràries. Estadístiques bàsiques. Olivera.

Nota: les dades del 2010 s'han estimat a partir de les dades del Gabinet Tècnic de la Direcció General de Planificació i Relacions Agràries. Avanços de superfícies i produccions de superfícies (octubre de 2010) i la superfície estimada del 2010.

Taula 2.8 Evolució de la producció d'olives d'almàssera (Tn) a l'Alt Penedès

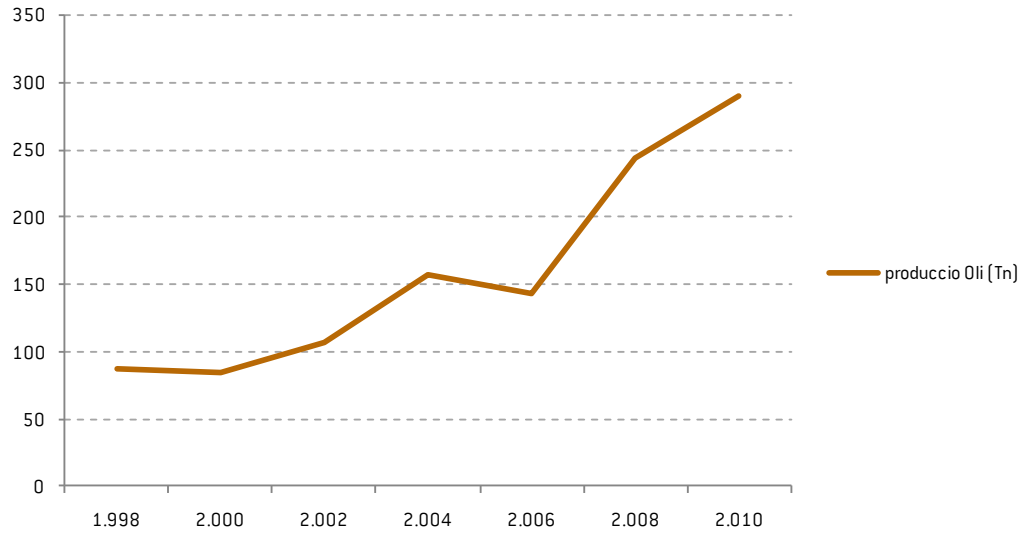
A causa de l'augment de superfície i del conseqüent augment de producció d'olives també s'ha augmentat substancialment la producció d'oli, tal com es pot veure en les taula 2.9 i en la figura 2.10.

Taula 2.9 Evolució de la producció d'oli a l'Alt Penedès

	1.998	2.000	2.002	2.004	2.006	2.008	2.010
Producció d'oli (Tn)	88	84	107	158	143	244	290

Nota. S'ha aplicat un rendiment en la producció d'oli del 21 %

Taula 2.10 Evolució de la producció d'oli (Tn) a l'Alt Penedès

2.2.5 SISTEMES DE PRODUCCIÓ

Tradicionalment el cultiu d'olivera a Catalunya i per extensió a la Comarca de l'Alt Penedès, s'ha desenvolupat en règim extensiu de secà, tot i que s'ha notat una tendència a la implantació de sistemes intensius i d'alta densitat, cosa que ha permès augmentar les produccions d'olives destinades a almàssera.

2.2.5.1 SISTEMA TRADICIONAL DE SECÀ

L'olivera, juntament amb la vinya, és dels pocs cultius llenyosos que s'adapten al cultiu de secà.

Es tracta d'un sistema que es caracteritza per una baixa densitat d'oliveres per hectàrea en marcs de plantació generalment amples, de 7 x 7 (m) a 10 x 10 (m) i sense cap mena de sistema de reg implantat. Val a dir, que els marcs de plantació no sempre són regulars, cosa que dificulta substancialment la mecanització d'operacions, sobretot en el què afecta a la recol·lecció.

En la majoria dels cassos es tracta de plantacions envellides que per la seva distribució i formació no permeten la mecanització de la recol·lecció que s'ha de fer mitjançant rasquetes, escales, borrasses, etc., tot i que darrerament s'ha començat a implantar alguns sistemes mecànics (com ara vibradors i paraigües invertit) que ajuden a la realització d'aquestes tasques.

Acostumen a ser explotacions que representen una baixa rendibilitat, ja que presenten poca productivitat i al mateix temps requereixen alts costos de personal sobretot durant la recol·lecció de les olives. Val a dir que en el cas de la comarca de l'Alt Penedès es tracta

majoritàriament d'un cultiu secundari que s'ha destinat en gran part a autoconsum de les famílies, cosa que comporta que la recol·lecció es realitzi un cop acabada la verema i amb mitjans propis, sense comptabilitzar en moltes ocasions el costos de personal derivats.

Pel què fa a la produccions d'olives aquestes poden variar entre 1.200 i 2.500 Kg/Ha en un sistema de secà, podent-se arribar a doblar en cas de es disposi d'un sistema de regadiu. Tot i això segons converses mantingudes amb els agents del sector a la zona la producció anual d'olives es situa en la part alta del rang.

2.2.5.2 SISTEMA INTENSIU

Es tracta d'un sistema productiu, que es va començar a implantar a mitjans dels anys 80, del segle passat, que busca escurçar els períodes improductius de les plantacions aprofitant al màxim el potencial productiu del medi mitjançant sòls aptes pel cultiu d'olivera, en zones amb condicions climatològiques favorables i en parcel·les que permetin la mecanització de les operacions. També es busca optimitzar les operacions de poda.

S'acostumen a realitzar plantacions de 300 a 400 arbres/Ha en marcs de plantació de 5 x 5 (m) a 6 x 5 (m). El fet que es tracti de noves plantacions permet dissenyar els marcs de plantació per tal que les operacions es puguin mecanitzar i al mateix permet implantar un sistema de reg que augmenti la productivitat de les plantacions.

El fet de poder realitzar les operacions mecànicament disminueix considerablement els costos de producció.

Pel què fa als rendiments, la producció d'olives es pot situar prop de 4.000 Kg /ha en cas de cultiu de secà i pràcticament 10.000 Kg/Ha en el cas que es disposi de sistema de reg.

2.2.5.3 SISTEMA D'ALTA DENSITAT

Es tracta de plantacions d'oliveres amb densitats de 1.000 a 1.500 arbres/ha dissenyades específicament per escurçar el màxim el període improductiu de les oliveres, obtenir la màxima productivitat i la mecanització total de les operacions de recol·lecció.

El marc de plantació utilitzat acostuma a ser de 4 x 1,5 (m) (4 metres de separació entre files i 1,5 metres de separació entre oliveres), tot i que per permetre la mecanització els arbres han de ser poc vigorosos amb alçades no superiors a 2,5 m i amplades de 60 cm.

A l'hora d'implantar una plantació d'aquests tipus cal tenir en compte bàsicament dos factors:

- Il·luminació: ha ser adequada per afavorir la productivitat i qualitat de les olives.
- Disponibilitat d'aigua: és necessari disposar d'algun sistema d'aportació d'aigua complementari, per assegurar que es puguin cobrir les necessitats hidrològiques de les oliveres.

Com a factors favorables destaca l'alta productivitat i el fet que es poden aconseguir collites homogènies al llarg dels anys.

Com a factors desfavorables s'ha de destacar l'increment de costos de les operacions de poda per evitar la vigorositat de les plantes i l'aportació d'aigua per reg.

Amb aquest sistema de producció es pot arribar ràpidament (5 anys) a 6.000 Kg/ha de producció d'olives i en pocs anys es poden superar els 10.000 Kg/ Ha de producció. Quan les oliveres estan a ple rendiment es superen el 15.000 Kg d'olives /ha.

2.2.6 TIPUS D'OLI D'OLIVA

A continuació es transcriuen les designacions i definicions dels olis d'oliva i els olis de pinyolada definits en l'Annex XVI del Reglament (CE) núm. 1234/2007 del Consell de 22 d'octubre de 2007 pel qual es crea una organització comuna de mercats agrícoles i s'estableixen disposicions especifiques per a determinats productes agrícoles (Reglament únic per a les OCM):

1. **Olis d'oliva verges**: Olis obtinguts del fruit de l'olivera exclusivament i per mitjans mecànics o altres procediments físics aplicats en condicions que excloguin tota alteració del producte i que no s'hagin sotmès a cap altre tractament que no sigui el seu rentat, decantació, centrifugació o filtració, excloent els olis obtinguts mitjançant la utilització de dissolvents o coadjuvants d'acció química o bioquímica, per un procediment de reesterificació o com a resultat de qualsevol barreja d'olis d'altres tipus.

   Es classifiquen i s'anomenen de la següent manera:

   - **Oli d'Oliva Verge Extra**: oli d'oliva verge que presenta una acidesa lliure màxima, expressada en àcid oleic de 0,8 g por 100 g i que les seves altres característiques s'ajusten a les establertes per aquesta categoria.
   - **Oli d'oliva verge:** Oli d'Oliva verge que presenta una acidesa lliure màxima, expressada en àcid oleic, de 2 g por 100 g i que les seves altres característiques s'ajusten a les establertes per aquesta categoria.
   - **Oli d'Oliva llampant**[2] : Oli d'oliva verge que presenta una acidesa lliure màxima, expressada en àcid oleic, de més de 2 g por 100 g i/o que les seves altres característiques s'ajusten a les establertes per aquesta categoria.

2. **Oli d'oliva refinat**[2]**:** Oli d'oliva obtingut mitjançant la refinació d'olis d'oliva verges, que presenta una acidesa lliure, expressada en àcid oleic, de no més de 3 g per 100 g i que les seves altres característiques s'ajusten a les establertes per aquesta categoria.

3. **Oli d'Oliva:** Conté exclusivament olis d'oliva refinats i olis d'oliva verges. Es tracta d'oli d'oliva obtingut barrejant oli d'oliva refinat i oli d'oliva verge diferent de l'oli llampant, que presenta una acidesa lliure, expressada en àcid oleic, de no més de 1 g per cada 100 g i que les seves altres característiques s'ajusten a les establertes per aquesta categoria.

4. **Oli de pinyolada d'oliva crua**[2]**:** Oli que s'obté de la pinyolada d'oliva mitjançant un tractament amb dissolvents o utilitzant mitjans físics, o que correspon, tret de determinades característiques, a l'oli d'oliva llampant, i que les seves altres característiques s'ajusten a les establertes per aquesta categoria, excloent l'oli obtingut mitjançant un procés de reesterificació o com a resultat d'una barreja d'olis d'altres tipus.

5. **Oli de pinyolada d'oliva refinat**[3]**:** Oli obtingut de la refinació d'oli de pinyolada d'oliva crua, que té una acidesa lliure, expressada en àcid oleic, de no més de 0,3 g per 100 g i que les seves altres característiques s'ajusten a les establertes per aquesta categoria.

---

[2] Segons l'article 118 del Reglament (CE) núm. 1234/2007 del Consell de 22 d'octubre de 2007 pel qual es crea una organització comuna de mercats agrícoles i s'estableixen disposicions especifiques per a determinats productes agrícoles (Reglament únic per a les OCM), aquest tipus d'oli no es pot comercialitzar al detall.

[3] Segons l'article 118 del Reglament (CE) núm. 1234/2007 del Consell de 22 d'octubre de 2007 pel qual es crea una organització comú de mercats agrícoles i s'estableixen disposicions especifiques per a determinats productes agrícoles (Reglament únic per a les OCM), aquest tipus d'oli no es pot comercialitzar al detall.

6. **Oli de pinyolada d'oliva:** Oli obtingut barrejant oli de pinyolada refinat i oli d'oliva verge diferent de l'oli llampant, que presenta una acidesa lliure expressada en àcid oleic, de no més de 1 g per 100 g i que les seves altres característiques s'ajusten a les establertes per aquesta categoria.

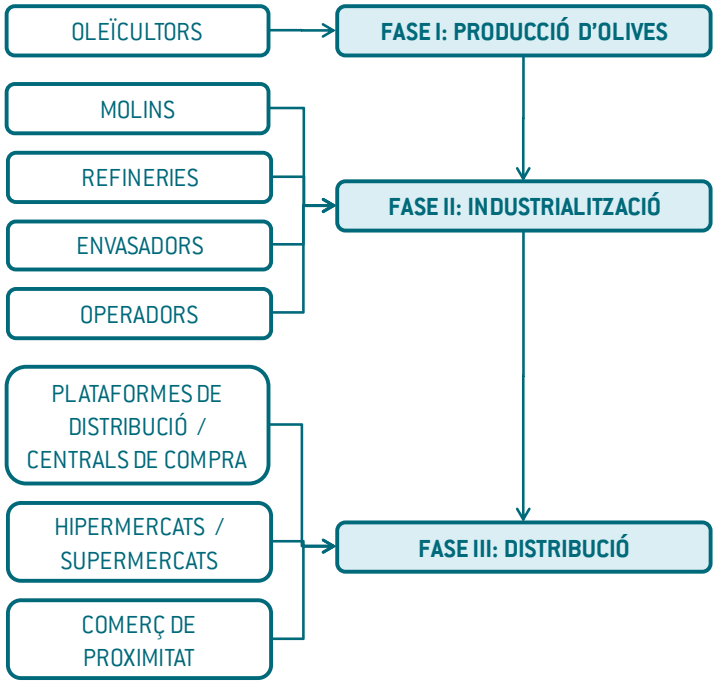
Tot i els diferents tipus d'oli descrits, cal tenir present que a la comarca únicament es produeixen olis d'oliva verges.

2.3 CADENA DE VALOR DEL SECTOR I ENTORN COMPETITIU

2.3.1 MARC CONCEPTUAL

En la cadena de valor de l'oli d'oliva es distingeixen clarament tres fases en les quals hi intervenen agents diferents amb un alt grau d'especialització.

Taula 2.11 Diagrama de la cadena de valor de l'oli d'oliva

2.3.1.1 FASE I: PRODUCCIÓ

En aquesta fase hi intervenen bàsicament els oleïcultors que són els agricultors individuals o integrats en una empresa associativa que realitzen l'activitat de cultiu, recol·lecció i el transport de les olives als molins.

Com s'ha vist en l'apartat anterior existeixen tres tipus de cultius: tradicional, intensiu i superintensiu. En aquesta fase del procés es realitzen les següents operacions:

- **Maneig i manteniment** del sòl mitjançant tècniques tradicionals. En alguns casos es poden combinar sistemes amb poques tasques sobre el sòl.
- **Reg** en els cassos en que es disposi de sistema d'aportació d'aigua suplementària.
- **Fertilització i tractaments fitosanitaris**. El número de fertilitzacions i de tractaments fitosanitaris, així com la forma en que es realitzen aquests tractaments depèn en bona part del tipus de cultiu que es realitza, tot i que per norma general el número de tractaments, sobretot de fertilització, augmenta a mesura que s'incrementen les produccions de les plantacions.
- **Poda:** inclou totes les operacions realitzades sobre les oliveres per proporcionar la forma, l'estructura i les dimensions adequades, al mateix temps que es busca la seva adaptació al medi productiu. En la majoria de cassos es realitza manualment, tot i que en explotacions de caràcter superintensiu s'acostumen a utilitzar podadores mecàniques.
- **Recol·lecció:** Segons diferents estudis els costos de recol·lecció representen entre un 40 i 60 % dels costos totals de producció. Aquestes tasques es poden realitzar manualment o mecànicament mitjançant la utilització de vibradors i màquines recol·lectores tipus veremadora. Val a dir que la tendència actual és a la mecanització d'aquestes operacions, donada la seva estacionalitat.
- **Transport d'olives cap al moli:** El transport d'olives es pot realitzar mitjançant sacs o caixes o a granel mitjançant remolcs o camions específics. A diferència del que succeeix amb els tractaments de fertilització, les despeses de transport s'optimitzen a mesura que augmenta la producció. En el cas concret de la comarca de l'Alt Penedès els costos de transport no s'acostumen a comptabilitzar ja que són els mateixos productors els que realitzen el transport de les olives cap al molí.

2.3.1.2 FASE II: INDUSTRIALITZACIÓ

En aquesta fase s'ha distingir entre els molins, les refineries i les envasadores.

Els molins o almàsseres, reben directament les olives directament dels productors i realitzen les següents operacions:

- Recepció i classificació.
- Neteja de les olives
- Extracció d'oli mitjançant procediment físics: molta, batuda, centrifugació horitzontal, centrifugació vertical, etc.
- Decantació i classificació
- Control de qualitat
- Emmagatzematge i conservació de l'oli
- Envasat en els cassos en que l'almàssera realitzi aquestes operacions.
- Gestió de qualitat de qualitat mediambiental i traçabilitat

Pel què fa a les refineries i envasadores realitzen les següents operacions:

- Logística de recollida de matèries primeres.
- Refinament, neutralització , decoloració i desaromatització.
- Transvasaments i mescles
- Envasat de l'oli: inclou les tasques d'omplir els envasos el precintat d'aquests, l'etiquetatge i l'embalatge.
- Paletelitzat
- Gestió de la qualitat mediambiental i traçabilitat
- Transport a la plataforma de distribució.

2.3.1.3 FASE III: DISTRIBUCIÓ

Els principals agents que intervenen en aquesta fase són les plataformes de distribució o centrals de compra, els hipermercats o supermercats i les botigues de comerç de proximitat.

A continuació es relacionen les principals tasques que es realitzen en aquests establiments:

- Recepció i emmagatzematge en la plataforma de distribució
- Gestió de comandes pels punts de venda.
- Preparació de comandes, emmagatzematge i expedició
- Transport a les botigues
- Ubicació i recolzament a la línia de venda
- Reposició de producte, control de mermes i caducitat
- Venda a la botiga.

2.3.2 ESTRUCTURA I DINÀMICA DE LA CADENA DE VALOR DE LA COMARCA DE L'ALT PENEDÈS

Com ja s'ha dit el cultiu d'olivera a la comarca de l'Alt Penedès és molt minoritària en relació a altres cultius, cosa que comporta que la cadena de valor del sector també presenti petites dimensions en relació a altres cultius o sectors econòmics.

Pel què fa a l'estructura de les explotacions agrícoles, es tracta en la majoria dels casos d'explotacions familiars formades per una o dues Unitats de Treball Agrari (UTA) i que no basa el seu negoci en la producció d'olives, sinó que utilitza el cultiu com a complement a la seva activitat principal que en moltes ocasions és el cultiu de la vinya. Aquestes empreses utilitzen els molins per molturar les seves olives i produir oli destinat a autoconsum o bé per vendre'l directament en el seu entorn més proper.

Aquesta situació comporta que en moltes ocasions no es comptabilitzin correctament quins són els beneficis i costos de l'explotació, ja que no sempre es tenen en compte els costos de personal propi, ni el manteniment i amortitzacions de la maquinària per exemple (ja que es tracta de maquinària que s'utilitza la major part del temps per l'activitat principal). També cal tenir en compte que la superfície dels recintes presenta una superfície mitjana d'unes 0,1 Hes (1000 m^2).

Per tant, la cadena de valor queda molt reduïda als productors, tot i que no es disposa de dades oficials del número de productors que hi ha a la comarca.

Pel què fa als molins d'oli, existeixen diverses instal·lacions a la comarca situades en els municipis de Font Rubí (2) i Sant Quintí de Mediona (1). Segons converses mantingudes amb els agents del sector, també s'utilitzen els serveis de 2 Molins situats en el municipi de Piera (Comarca de l'Anoia) i els serveis de Centre Oleícola del Penedès (CEOLPE) situat a en el municipi

de Llorenç del Penedès (comarca del Baix Penedès). A la taula 2.12 es relacionen els molins de la comarca i els que s'ha identificat que tenen relació amb la producció d'oli de la comarca.

Taula 2.12 Relació d'almàsseres de l'Alt Penedès

NOM	ADREÇA	MUNICIP
Antoni Lluch Tutusaus	Casetes d'en Raspall, s/n	Font- Rubí
Pere Lluch Molinari	Ctra. Santa Maria, 32	Font Rubí
Hnos Olive SL	C. Dr. Ferran s/n	Sant Quintí de Mediona
Molí d'Oli Sadurni i Jardineria Encís SL (*)	C. Muné Orpi, s/n (El Badorc)	Piera
Molí de Cal Nasi SL (*)	C. Piereta, 8	Piera
Centre Oleícola del Penedès, CEOLPE (*)	Carretera de l'Hostal, s/n	Llorenç del Penedès

Font: enquestes amb agents del sector i http:// www. Aplicaciones. Mapa. es /pwagenciaAO.

(*) tot i no està situats a la comarca de l'Alt Penedès, s'ha detectat que molturen olives produïdes a la comarca.

Aquests molins d'oli a banda de molturar les olives, envasen l'oli a través de les seves pròpies marques.

Tot i així, és molt habitual que els productors d'olives portin les seves pròpies olives a molturar als molins mitjançant el servei denominat de "maquila", mitjançant el qual el productor paga el servei de molturació al molí i s'emporta el seu propi oli per distribuir-lo posteriorment en el seu entorn més proper o emmagatzemar-lo per el seu propi consum.

Val a dir que donada la poca producció d'oli a la comarca sumat el fet que molts dels productors realitzin la comercialització directament o la destinin a autoconsum, fa que els molins hagin de comprar olives a altres zones properes.

En la taula 2.13 s'identifiquen els envasadors i operadors de la comarca.

Taula 2.13 Relació d'envasadors de l'Alt Penedès

NOM	ADREÇA	MUNICIPI
Antoni Lluch Tutusaus	Casetes d'en Respall, s/n	Font- Rubí
Pere Lluch Molinari	Ctra. Santa Maria, 32	Font Rubí
Hnos Olive SL	C. Dr. Ferran s/n	Sant Quintí de Mediona
Olis del Penedès SA	C. General Vallès, 3-5	Vilafranca del Penedès
Joan Pausas Mas	C. Santa Magdalena, 1	Vilafranca del Penedès
Olis Bargalló SA	C. Pau Casals, S/n	Gelida
COVIDES SCCL	Rbla. Nostra Senyora 45 1º	Vilafranca del Penedès
Molí d'Oli Sadurní i Jardineria Encís SL *)	C. Muné Orpi, s/n (El Badorc)	Piera
Molí de Cal Nasi SL (*)	C. Piereta, 8	Piera
Centre Oleícola del Penedès, CEOLPE (*)	Carretera de l'Hostal, s/n	Llorenç del Penedès

Font: enquestes amb agents del sector i http:// www. Aplicaciones. Mapa. es /pwagenciaAO

(*) tot i no està situats a la comarca de l'Alt Penedès, s'ha detectat que reben olives produïdes a la comarca.

No s'han localitzat refineries ni extractors ubicats a la comarca. Tampoc s'ha localitzat cap operador dedicat a la producció d'olives de taula.

Pel què fa a la distribució aquesta es realitza a directament a través del mateixos envasadors (incloent els productors d'olives) i en algunes ocasions mitjançant cadenes de distribució, tot i que no s'han identificat.

2.4 ENTORN ECONÒMIC

L'any 2009, la comarca de l'Alt Penedès va presentar una davallada del 5,2% en el seu Producte Interior Brut (PIB), cosa que significa un dràstic empitjorament des de l'avanç del 0,7% de l'any anterior. Els sectors més malparats van ser la construcció i la indústria, amb caigudes del 15,4 i el 8,3% i aportacions negatives al creixement d'1,7 i de 3,3 punts percentuals, respectivament, mentre que el sector terciari va caure del 0,5% i va restar 0,2 punts.

Per contra, el sector primari va avançar un 2,0%, si bé l'aportació al creixement va ser gairebé nul·la. Pel què fa al sector oleícola el seu creixement va ser del 65,6 %, tot i que el pes econòmic en el sector primari va ser únicament del 0,5 %. Aquest increment pot ser degut en bona part a l'increment de preus i a la bona collita d'olives que es va produir durant la campanya 2008-2009, cosa que va repercutir positivament en el valor econòmic del sector oleícola.

2.4.1 ESTRUCTURA DE LA COMERCIALITZACIÓ DE L'OLI D'OLIVA

Com s'ha comentat, Espanya és el major productor d'oli d'oliva del món. De la producció total d'oli (1.236.000 Tn, la campanya 2007/2008), pràcticament el 96% es va destinar a comercialització. D'aquest un 44 % es va destinar al consum intern i la resta (56 %) es va destinar a exportació (pràcticament la meitat de la producció destinada a exportació es exportar a Itàlia).

A nivell català, la indústria relacionada amb la producció d'olis i greixos representa prop d'un 6 % del total de la Industria agroalimentària de Catalunya. Pel què fa la comerç exterior s'ha establert una clara tendència a l'alça des de l'any 2005 de les exportacions d'oli d'oliva,mentre que el consum a nivell intern s'ha mantingut més o menys estable dins del territori de Catalunya, tot i que com a la resta de l'estat Espanyol s'ha notat una tendència a la substitució del consum d'oli d'oliva per oli d'oliva verge.

També és destacable l'increment de comercialització d'oli amb les anomenades "marques blanques" o marques de distribuïdors.

Pel què fa als canals de comercialització, els canals moderns, tipus cadenes de distribució, hipermercats i supermercats, s'han convertit en els canals majoritaris utilitzats pels consumidors a l'hora de comprar oli d'oliva, ja que la varietat de productes i marques, els preus i les promocions puntuals poden afavorir la compra per part d'aquest.

Aquest tipus de consum no és aplicable a nivell de la comarca de l'Alt Penedès, ja que el comerç de proximitat, moltes vegades mitjançant cooperatives agràries o fins i tot a nivell particular, està molt consolidat. A més a més, el tipus de producció implantat fa que la majoria de productors d'oliva d'almàssera de la comarca utilitzi els molins existents, per molinar i envasar el seu propi oli i a partir d'aquí distribuir-lo directament en el seu entorn més proper.

2.4.2 ESTRUCTURA DE COSTOS I PREUS.

Per tal de poder definir una estructura dels preus s'han d'identificar i les despeses que s'originen en cadascuna de les etapes del procés de producció d'oli i quin és el seu pes en el producte final

- **Despeses de producció:** dins d'aquest costos s'hi inclouen els costos:
    - Fertilitzants .
    - Tractaments fitosanitaris.
    - Reg: en cas que es disposi de sistema de reg s'ha de comptabilitzar el consum d'aigua, cànon d'aigua, energia i manteniment de les instal·lacions.
    - Mà d'obra. En aquest cas cal diferenciar el personal que exerceix funcions de peó o la mà d'obra especialitzada (tècnics, encarregats,etc.)
    - Maquinària: En aquest apartat si la maquinària és de propietat s'han de comptabilitzar les reparacions, el manteniment i els combustibles. En cas que la maquinària sigui de lloguer o es contractin empreses de serveis agrícoles s'haurien de comptabilitzar aquestes despeses.
    - Despeses generals: despeses de manteniment de l'explotació, consum de combustibles i energia elèctrica (si s'escau), impostos, assessoraments (inclou gestories), comunicacions, amortitzacions i despeses financeres a llarg termini.
    - Despeses d'oportunitat: en aquest apartat s'inclou la mà d'obra familiar, renta familiar i interessos de capital propi.
    - Transport d'olives cap al molí.
- **Despeses d'industrialització:** en aquest apartat cal diferenciar els costos derivats de la molta de les olives, refinat dels olis i els costos d'envasat de l'oli, tot i que en moltes ocasions aquestes operacions es realitzen en el mateix molí. Val a dir que en el present estudi no es desenvolupen els costos i beneficis d'aquesta fase de la producció d'oli, ja que l'objectiu de l'estudi és analitzar la situació del cultiu d'olivera a nivell comarcal.
- **Despeses de distribució:** en aquest apartat s'inclouen els costos de transport al magatzem, la logística de distribució cap a les botigues i els costos de les botigues. Val a dir que en el present estudi no es desenvolupen els costos i beneficis d'aquesta fase de la producció d'oli, ja que l'objectiu de l'estudi és analitzar la situació del cultiu d'olivera a nivell comarcal.

2.4.3 EVOLUCIÓ DEL MERCAT

En la taula 2.14 i en la figura 2.15 es pot veure l'evolució del preu de l'oli per les diferents tipologies d'oli d'oliva durant els darrers cinc anys.

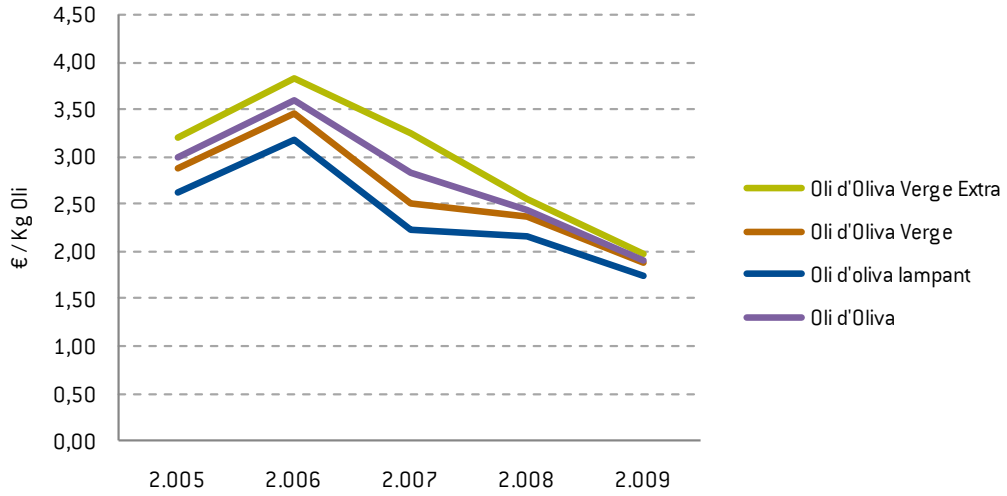
Taula 2.14 evolució dels preus percebuts pel pagès de l'oli d'oliva

	2.005	2.006	2.007	2.008	2.009
Oli d'oliva Verge Extra	3,21	3,84	3,25	2,56	1,98
Oli d'oliva Verge	2,89	3,47	2,50	2,38	1,89
Oli d'oliva llampant	2,63	3,19	2,22	2,17	1,74
Oli d'oliva	3,00	3,61	2,84	2,43	1,91

Font: Gabinet Tècnic del DAR

Nota: els preus indicats estan en €/kg d'Oli sense impostos.

Figura 2.15 evolució dels preus percebuts pel pagès de l'oli d'Oliva

Tot i això a la comarca la distribució d'oli es realitza directament pel oleïcultors o pels molins. En aquest casos el preu de venda de les garrafes de 5 litres pot oscil·lar entre 17 i 25 euros/garrafa.

Aquesta tendència en el preu de l'oli d'oliva repercuteix directament el preu del kg d'olives percebuts per el pagès. En la taula 2.16 i en la figura 2.17 es pot veure l'evolució en els últims anys del preu per quilogram d'olives, percebuts pel pagès.

Taula 2.16 evolució dels preus percebuts pel pagès per kg d'olives

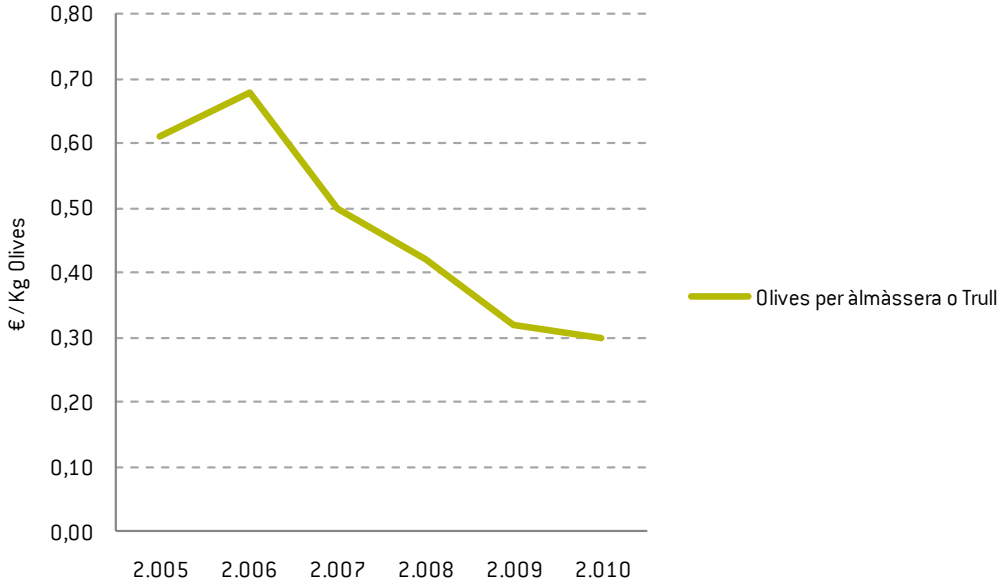
	2.005	2.006	2.007	2.008	2.009	2010 (*)
Olives per almàssera o Trull	0,61	0,68	0,50	0,42	0,32	0,30

Font: Gabinet Tècnic del DAR

(*) El preu corresponent a l'any 2010 s'ha estimat a partir de les converses mantingudes amb agents del sector.

Nota: els preus indicats estan en €/kg d'Olives sense impostos.

Figura 2.17 evolució dels preus percebuts pel pagès per kg d'olives

Taula 2.18 evolució dels preus percebuts pel pagès de l'oli d'Oliva

	2.008	2.009	2.010
Oli d'Oliva verge extra	2,69	2,61	2,81

Font: Direcció General de Planificació i Relacions Agràries - Gabinet Tècnic / Ajuntament de Talavera de la Reina

Nota: els preus indicats estan en €/kg d'Oli sense impostos. Són els preus mitjans anuals, ja que al llarg de l'any es produeixen oscil·lacions en el preu.

Segons converses mantingudes amb els agents del sector, les garrafes de 5 litres distribuïdes directament pels productors d'olives s'acostumen a vendre a un preu que oscil·la entre els 20 i 25 € per garrafa.

Segons aquests mateixos agents, el preu de venda de les olives pot oscil·lar en funció del rendiment i en funció del destí de les olives, ja que en general les cooperatives acostumen a comprar a uns preus més alts que els molins particulars.

Per exemple l'any 2008 el preu que es va pagar per quilogram d'Olives va oscil·lar des dels 0,65 €/kg, pagats per les cooperatives i els aproximadament 0,42 €/Kg donats de mitjana pels molins. La previsió per l'any per l'any 2010, es que els preus es puguin igualar situant-se entre els 0,30 i 0,40 €/kg olives.

3 ESTUDI DE COSTOS I BENEFICIS.

Donada l'estructura del sector oleícola de la comarca de l'Alt Penedès per realitzar l'estudi de costos i beneficis es parteix de les dades, indicades en l'apartat anterior i els costos i dedicacions definits de producció definits en la 2ona edició del llibre "El conreu de l'Olivera. Alternatives i Viabilitat" publicat per Joves Agricultors i Ramaders de Catalunya, combinades amb les dades recopilades de l'evolució del mercat i de cost i produccions obtingudes a través de les entrevistes amb agents del sector, ja que no es disposa de dades fiables procedents dels agents directes del sector, de la comarca de l'Alt Penedès.

L'estudi es centra en identificar els costos i beneficis per una plantació en sistema tradicional de secà, ja que és el cultiu majoritari a la comarca.

Paràmetres a tenir en compte:

- **Producció d'olives:** 2.500 Kg/Ha (considerant un marc de plantació de 10 x 10 m i una producció per cada arbre de 25 Kg / arbre). Cal tenir en compte que en la gran majoria de les explotacions no es comptabilitzen aquestes despeses, ja que es realitzen a través propis.
- **Costos de recol·lecció:** 0,27 €/kg en recol·lecció manual i 0,17 €/kg en recol·lecció mecànica (segons "El conreu de l'Olivera. Alternatives i Viabilitat").
- **Costos de tècnic especialista de feines a tercers:** 12 €/hora (segons "El conreu de l'Olivera. Alternatives i Viabilitat"). Cal tenir en compte que en la gran majoria de les explotacions no es comptabilitzen aquestes despeses, ja que es realitzen a través propis.
- **Costos de peó:** 7,88 €/hora (inclou impostos, seguretat social, indemnitzacions, etc), (segons "El conreu de l'Olivera. Alternatives i Viabilitat"). Cal tenir en compte que en la gran majoria de les explotacions no es comptabilitzen aquestes despeses, ja que es realitzen a través de mitjans propis.
- **Costos de maquinària**: 34,20 €/Hora. (segons "El conreu de l'Olivera. Alternatives i Viabilitat").
- **Import Subvenció**: es comptabilitza un import aproximat d'uns 240 €/Ha.
- **Preu de venda de les olives:** és un import variable en funció dels anys. S'utilitzen els valors oficials
- **Preu de venda directa d'oli (maquila):** es consideren els preus mitjans indicats pels molins de la zona.

S'analitzen 4 possibilitats:

- **Recol·lecció manual amb escales i pintes i venda de les olives a almàssera**. Com es pot veure en la Taula 3.1, amb aquest tipus de producció es produeixen unes pèrdues de pràcticament 421 €/Ha, que representen uns 0,16 € per cada quilogram d'olives produït.

- **Recol·lecció manual amb escales i pintes i distribució directa de l'oli (*servei de maquila*).** Com es pot veure en la taula 3.2, utilitzant aquest sistema les pèrdues es situen a uns 431 €/Ha, cosa que suposa uns 0,17 € per cada quilogram d'olives produït. Tot i això cal tenir present que a la comarca és molt habitual que els productors d'olives utilitzin el servei de maquila per conservar l'oli o distribuir-lo directament en el seu entorn més proper. En aquest supòsit el preu d'una garrafa d'oli de 5 litres es situa al voltant d'uns 21 €/garrafa d'oli. Considerant que es vengui només la meitat de la producció d'oli els ingressos arriben pràcticament a 5.500 euros, cosa que representa

un benefici per hectàrea d'uns 3.790 euros, que significa un pràcticament un 70 % de marge brut.

- **Recol·lecció mecànica mitjançant vibrador i paraigües invertit i venda de les olives a almàssera** com es pot veure en la taula 3.3, la recol·lecció mecànica de les olives redueix sensiblement les pèrdues generades, que es situen en pràcticament uns 171 €/Ha, que representen uns 0,06 € per cada quilogram d'olives produït.
- **Recol·lecció mecànica mitjançant vibrador i paraigües invertit i distribució directa de l'oli (*servei de maquila*).** Com es pot veure en la taula 3.4, utilitzant aquest sistema les pèrdues es situen a uns 181 €/Ha, cosa que suposa una 0,07 € per cada quilogram d'olives produït. Tot i això, cal tenir present que a la comarca és molt habitual que els productors d'olives utilitzin el servei de maquila per conservar l'oli o distribuir-lo directament en el seu entorn més proper. En aquest supòsit el preu d'una garrafa d'oli de 5 litres es situa al voltant d'uns 21 €/garrafa d'oli. Considerant que es vengui només la meitat de la producció d'oli els ingressos arriben pràcticament a 5.500 euros, cosa que representa un benefici per hectàrea d'uns 4.000 euros, que significa un pràcticament un 73 % de marge brut.

Taula 3.1 recollida manual i venda olives

	Quantitat	Unitat	Preu unitari	Unitat	Import parcial (€/Ha)
Costos de recol·lecció					
recol·lecció manual amb escales i pintes	2.500,00	kg/Ha	0,27	€/kg	675,00
Total recol·lecció.....					*675,00*
Costos de poda					
Tècnic especialista	9	hores/ha	12,00	€/hora	108,00
eliminar restes de poda (tractor + trituradora + tractorista)	1,5	hores/ha	34,20	€/hora	51,30
hores peó	1,5	hores/ha	7,88	€/hora	11,82
Total poda.....					*171,12*
Costos de manteniment del sòl					
llaurat de carrers, picat de l'herba (5 passades * 1 hora per passada)	5	hores	34,20	€/hora	171,00
Total manteniment del sòl.....					*171,00*
Costos de tractaments fitosanitaris					
producte fitosanitari (tractaments diemetoat i oxiclorur de coure)	2	Un	21,19	€/ha	42,38
producte fitosanitari (tractaments amb fosmet i oxiclorur de coure)	2	Un	18,78	€/ha	37,56
maquinària i mà d'obra (4 tractaments * 0,5 hores /tractament)	2	hores	34,2	€/hora	68,40
Total tractaments fitosanitaris.....					*148,34*
Costos herbicides					
producte herbicida (tractaments diuroan glifosat +MCPA)	1	Un	24,00	€/ha	24,00
producte herbicida (tractaments glifosat +MCPA)	1	Un	18,00	€/ha	18,00
maquinària i mà d'obra (2 tractaments * 0,75 hores /tractament)	1,5	hores	34,20	€/hora	51,30
Total tractaments herbicides.....					*93,30*
Costos adobat					
mescla NPK	300	kg/Ha	0,25	€/ha	75,00
maquinària i mà d'obra (1 tractament *0,35 hora/tractament.)	0,35	hores	34,20	€/hora	11,97
Total adobat.....					*86,97*
Altres costos					
assegurança	1		24,00	€/ha	24,00
Impostos	1		12,00	€/ha	12,00
Assegurances generals: Tractor...	1		16,00	€/ha	16,00
Serveis general: organitzacions	1		13,13	€/ha	13,13
Total altres.....					*65,13*
TOTAL COSTOS.....					**1.410,86**
Ingressos de venda d'olives					
Venda olives al molí	2.500,00	kg/Ha	0,30	€/kg	750,00
Total venda olives.....					*750,00*
Ajuts					
Pagament únic (*)	240	€/ha	1		240,00
Total ajuts.....					*240,00*
TOTAL INGRESSOS.....					**990,00**
MARGE.....					**-420,86**
% de marge					**-43%**

Taula 3.2 recollida manual i venda oli (maquila)

	Quantitat	Unitat	Preu unitari	Unitat	Import parcial (€/Ha)
Costos de recol·lecció					
recol·lecció manual amb escales i pintes	2.500,00	kg/Ha	0,27	€/kg	675,00
Total recol·lecció					*675,00*
Costos de poda					
Tècnic especialista	9	hores/ha	12,00	€/hora	108,00
eliminar restes de poda (tractor + trituradora + tractorista)	1,5	hores/ha	34,20	€/hora	51,30
hores peó	1,5	hores/ha	7,88	€/hora	11,82
Total poda					*171,12*
Costos de manteniment del sòl					
llaurat de carrers, picat de l'herba (5 passades * 1 hora per passada)	5	hores	34,20	€/hora	171,00
Total manteniment del sòl					*171,00*
Costos de tractaments fitosanitaris					
producte fitosanitari (tractaments diemetoat i oxiclorur de coure)	2	Un	21,19	€/ha	42,38
producte fitosanitari (tractaments amb fosmet i oxiclorur de coure)	2	Un	18,78	€/ha	37,56
maquinària i mà d'obra (4 tractaments * 0,5 hores /tractament)	2	hores	34,2	€/hora	68,40
Total tractaments fitosanitaris					*148,34*
Costos herbicides					
producte herbicida (tractaments diuroan glifosat +MCPA)	1	Un	24,00	€/ha	24,00
producte herbicida (tractaments glifosat +MCPA)	1	Un	18,00	€/ha	18,00
maquinària i mà d'obra (2 tractaments * 0,75 hores /tractament)	1,5	hores	34,20	€/hora	51,30
Total tractaments herbicides					*93,30*
Costos adobat					
mescla NPK	300,00	kg/Ha	0,25	€/ha	75,00
maquinària i mà d'obra (1 tractament *0,35 hora/tractament.)	0,35	hores	34,20	€/hora	11,97
Total adobat					*86,97*
costos de maquila					
servei de molí	2.500,00	kg/ha	0,12	€/kg	300,00
Total maquila					*300,00*
Altres costos					
assegurança	1		24,00	€/ha	24,00
Impostos	1		12,00	€/ha	12,00
Assegurances generals: Tractor...	1		16,00	€/ha	16,00
Serveis general: organitzacions	1		13,13	€/ha	13,13
Total altres					*65,13*
TOTAL COSTOS					**1.710,86**
Ingressos de venda d'oli					
Venda oli	525,00	kg/Ha	1,98	€/kg	1.039,50
Total venda oli					*1.039,50*
Ajuts					
Pagament únic (*)	240	€/ha	1		240,00
Total ajuts					*240,00*
TOTAL INGRESSOS					**1.279,50**
MARGE					**-431,36**
% de marge					**-34%**

Taula 3.3 recollida mecànica i venda olives

	Quantitat	Unitat	Preu unitari	Unitat	Import parcial (€/Ha)
Costos de recol·lecció					
recol·lecció mecànica	2.500,00	kg/Ha	0,17	€/kg	425,00
Total recol·lecció.....					*425,00*
Costos de poda					
Tècnic especialista	9	hores/ha	12,00	€/hora	108,00
eliminar restes de poda (tractor + trituradora + tractorista)	1,5	hores/ha	34,20	€/hora	51,30
hores peó	1,5	hores/ha	7,88	€/hora	11,82
Total poda.....					*171,12*
Costos de manteniment del sòl					
llaurat de carrers, picat de l'herba (5 passades * 1 hora per passada)	5	hores	34,20	€/hora	171,00
Total manteniment del sòl.....					*171,00*
Costos de tractaments fitosanitaris					
producte fitosanitari (tractaments diemetoat i oxiclorur de coure)	2	Un	21,19	€/ha	42,38
producte fitosanitari (tractaments amb fosmet i oxiclorur de coure)	2	Un	18,78	€/ha	37,56
maquinària i mà d'obra (4 tractaments * 0,5 hores /tractament)	2	hores	34,2	€/hora	68,40
Total tractaments fitosanitaris.....					*148,34*
Costos herbicides					
producte herbicida (tractaments diuroan glifosat +MCPA)	1	Un	24,00	€/ha	24,00
producte herbicida (tractaments glifosat +MCPA)	1	Un	18,00	€/ha	18,00
maquinària i mà d'obra (2 tractaments * 0,75 hores /tractament)	1,5	hores	34,20	€/hora	51,30
Total tractaments herbicides.....					*93,30*
Costos adobat					
mescla NPK	300	kg/Ha	0,25	€/ha	75,00
maquinària i mà d'obra (1 tractament *0,35 hora/tractament.)	0,35	hores	34,20	€/hora	11,97
Total adobat.....					*86,97*
Altres costos					
assegurança	1		24,00	€/ha	24,00
Impostos	1		12,00	€/ha	12,00
Assegurances generals: Tractor...	1		16,00	€/ha	16,00
Serveis general: organitzacions	1		13,13	€/ha	13,13
Total altres.....					*65,13*
TOTAL COSTOS.....					**1.160,86**
Ingressos de venda d'olives					
Venda olives al molí	2.500,00	kg/Ha	0,30	€/kg	750,00
Total venda olives.....					*750,00*
Ajuts					
Pagament únic (*)	240	€/ha	1		240,00
Total ajuts.....					*240,00*
TOTAL INGRESSOS.....					**990,00**
MARGE.....					**-170,86**
% de marge					**-17%**

Taula 3.4 recollida mecànica i venda oli (maquila)

	Quantitat	Unitat	Preu unitari	Unitat	Import parcial (€/Ha)
Costos de recol·lecció					
recol·lecció mecànica	2.500,00	kg/Ha	0,17	€/kg	425,00
Total recol·lecció					*425,00*
Costos de poda					
Tècnic especialista	9	hores/ha	12,00	€/hora	108,00
eliminar restes de poda (tractor + trituradora + tractorista)	1,5	hores/ha	34,20	€/hora	51,30
hores peó	1,5	hores/ha	7,88	€/hora	11,82
Total poda					*171,12*
Costos de manteniment del sòl					
llaurat de carrers, picat de l'herba (5 passades * 1 hora per passada)	5	hores	34,20	€/hora	171,00
Total manteniment del sòl					*171,00*
Costos de tractaments fitosanitaris					
producte fitosanitari (tractaments diemetoat i oxiclorur de coure)	2	Un	21,19	€/ha	42,38
producte fitosanitari (tractaments amb fosmet i oxiclorur de coure)	2	Un	18,78	€/ha	37,56
maquinària i mà d'obra (4 tractaments * 0,5 hores /tractament)	2	hores	34,2	€/hora	68,40
Total tractaments fitosanitaris					*148,34*
Costos herbicides					
producte herbicida (tractaments diuroan glifosat +MCPA)	1	Un	24,00	€/ha	24,00
producte herbicida (tractaments glifosat +MCPA)	1	Un	18,00	€/ha	18,00
maquinària i mà d'obra (2 tractaments * 0,75 hores /tractament)	1,5	hores	34,20	€/hora	51,30
Total tractaments herbicides					*93,30*
Costos adobat					
mescla NPK	300,00	kg/Ha	0,25	€/ha	75,00
maquinària i mà d'obra (1 tractament *0,35 hora/tractament.)	0,35	hores	34,20	€/hora	11,97
Total adobat					*86,97*
costos de maquila					
servei de molí	2.500,00	kg/ha	0,12	€/kg	300,00
Total maquila					*300,00*
Altres costos					
assegurança	1		24,00	€/ha	24,00
Impostos	1		12,00	€/ha	12,00
Assegurances generals: Tractor...	1		16,00	€/ha	16,00
Serveis general: organitzacions	1		13,13	€/ha	13,13
Total altres					*65,13*
TOTAL COSTOS					**1.460,86**
Ingressos de venda d'oli					
Venda oli	525,00	kg/Ha	1,98	€/kg	1.039,50
Total venda oli					*1.039,50*
Ajuts					
Pagament únic (*)	240	€/ha	1		240,00
Total ajuts					*240,00*
TOTAL INGRESSOS					**1.279,50**
MARGE					**-181,36**
% de marge					**-14%**

Com s'ha esmentat al llarg de tot el document, el cultiu d'oliveres a l'Alt Penedès és un cultiu complementari a altres cultius o activitats econòmiques, cosa que fa la recol·lecció i la major part de les operacions que es realitzen manualment (recollida i recol·lecció i poda) es portin a terme amb mitjans propis en horaris fora dels horaris laborals aprofitant estones de temps lliure. Això fa que en la majoria de les explotacions agràries de la comarca no es comptabilitzin els costos de personal. En els següents quadres es realitza un estudi de beneficis i costos sense considerar les despeses de personal, ja sigui peó o tècnic especialista. Tampoc es comptabilitzen les despeses d'eliminació de les restes de poda, ja que en moltes ocasions es solen destinar a combustió.

Com s'ha fet anteriorment, s'analitzen 4 possibilitats:

- **Recol·lecció manual amb escales i pintes i venda de les olives a almàssera**. En aquest cas no es tenen en compte les despeses originades en la recol·lecció ni la poda.Com es pot veure en la Taula 3.5, amb aquest tipus de producció es produeixen uns beneficis de pèrdues d'uns 425 €/Ha, que representen uns 0,17 € per cada quilogram d'olives produït.

- **Recol·lecció manual amb escales i pintes i distribució directa de l'oli (*servei de maquila*).** En aquest cas no es tenen en compte les despeses originades en la recol·lecció ni la poda Com es pot veure en la taula 3.6, utilitzant aquest sistema els beneficis es situen a uns 415 €/Ha, cosa que suposa uns 0,17 € per cada quilogram d'olives produït. Tot i això cal tenir present que a la comarca és molt habitual que els productors d'olives utilitzin el servei de maquila per conservar l'oli o distribuir-lo directament en el seu entorn més proper. En aquest supòsit el preu d'una garrafa d'oli de 5 litres es situa al voltant d'uns 21 €/garrafa d'oli. Considerant que es vengui només la meitat de la producció d'oli els ingressos arriben pràcticament a 5.500 euros, cosa que representa un benefici per hectàrea d'uns 4635 euros, que significa un pràcticament un 81 % de marge brut.

- **Recol·lecció mecànica mitjançant vibrador i paraigües invertit i venda de les olives a almàssera** En aquest cas no es comptabilitzen les despeses originades en les operacions de poda, ja que per les operacions de recollida es necessita maquinària específica. Com es pot veure en la taula 3.7, la recol·lecció mecànica de les olives genera uns beneficis de 0,26 €/Ha.

- **Recol·lecció mecànica mitjançant vibrador i paraigües invertit i distribució directa de l'oli (*servei de maquila*).** En aquest cas no es comptabilitzen les despeses originades en les operacions de poda, ja que per les operacions de recollida es necessita maquinària específica.Com es pot veure en la taula 3.8, utilitzant aquest sistema es generen unes pèrdues d'uns 10 €/Ha. Tot i això, cal tenir present que a la comarca és molt habitual que els productors d'olives utilitzin el servei de maquila per conservar l'oli o distribuir-lo directament en el seu entorn més proper. En aquest supòsit el preu d'una garrafa d'oli de 5 litres es situa al voltant d'uns 21 €/garrafa d'oli. Considerant que es vengui només la meitat de la producció d'oli els ingressos arriben pràcticament a 5.500 euros, cosa que representa un benefici per hectàrea d'uns 4.210 euros, que significa un pràcticament un 77 % de marge brut.

Taula 3.5 recollida manual i venda olives (sense tenir en compte els costos de personal)

	Quantitat	Unitat	Preu unitari	Unitat	Import parcial (€/Ha)
Costos de manteniment del sòl					
llaurat de carrers, picat de l'herba (5 passades * 1 hora per passada)	5	hores	34,20	€/hora	171,00
Total manteniment del sòl.....					*171,00*
Costos de tractaments fitosanitaris					
producte fitosanitari (tractaments diemetoat i oxiclorur de coure)	2	Un	21,19	€/ha	42,38
producte fitosanitari (tractaments amb fosmet i oxiclorur de coure)	2	Un	18,78	€/ha	37,56
maquinària i mà d'obra (4 tractaments * 0,5 hores /tractament)	2	hores	34,2	€/hora	68,40
Total tractaments fitosanitaris.....					*148,34*
Costos herbicides					
producte herbicida (tractaments diuroan glifosat +MCPA)	1	Un	24,00	€/ha	24,00
producte herbicida (tractaments glifosat +MCPA)	1	Un	18,00	€/ha	18,00
maquinària i mà d'obra (2 tractaments * 0,75 hores /tractament)	1,5	hores	34,20	€/hora	51,30
Total tractaments herbicides.....					*93,30*
Costos adobat					
mescla NPK	300	kg/Ha	0,25	€/ha	75,00
maquinària i mà d'obra (1 tractament *0,35 hora/tractament.)	0,35	hores	34,20	€/hora	11,97
Total adobat.....					*86,97*
Altres costos					
assegurança	1		24,00	€/ha	24,00
Impostos	1		12,00	€/ha	12,00
Assegurances generals: Tractor...	1		16,00	€/ha	16,00
Serveis general: organitzacions	1		13,13	€/ha	13,13
Total altres.....					*65,13*
TOTAL COSTOS.....					**564,74**
Ingressos de venda d'olives al molí					
venda Olives	2.500,00	kg/Ha	0,30	€/kg	750,00
Total venda olives.....					*750,00*
Ajuts					
Pagament únic (*)	240	€/ha	1		240,00
Total ajuts.....					*240,00*
TOTAL INGRESSOS.....					**990,00**
MARGE.....					**425,26**
% de marge					**43%**

Taula 3.6 recollida manual i venda oli (maquila).(sense tenir en compte els costos de personal)

	Quantitat	Unitat	Preu unitari	Unitat	Import parcial (€/Ha)
Costos de manteniment del sòl					
llaurat de carrers, picat de l'herba (5 passades * 1 hora per passada)	5	hores	34,20	€/hora	171,00
Total manteniment del sòl.....					*171,00*
Costos de tractaments fitosanitaris					
producte fitosanitari (tractaments diemetoat i oxiclorur de coure)	2	Un	21,19	€/ha	42,38
producte fitosanitari (tractaments amb fosmet i oxiclorur de coure)	2	Un	18,78	€/ha	37,56
maquinària i mà d'obra (4 tractaments * 0,5 hores /tractament)	2	hores	34,2	€/hora	68,40
Total tractaments fitosanitaris.....					*148,34*
Costos herbicides					
producte herbicida (tractaments diuroan glifosat +MCPA)	1	Un	24,00	€/ha	24,00
producte herbicida (tractaments glifosat +MCPA)	1	Un	18,00	€/ha	18,00
maquinària i mà d'obra (2 tractaments * 0,75 hores /tractament)	1,5	hores	34,20	€/hora	51,30
Total tractaments herbicides.....					*93,30*
Costos adobat					
mescla NPK	300,00	kg/Ha	0,25	€/ha	75,00
maquinària i mà d'obra (1 tractament *0,35 hora/tractament.)	0,35	hores	34,20	€/hora	11,97
Total adobat.....					*86,97*
costos de maquila					
servei de molí	2.500,00	kg/ha	0,12	€/kg	300,00
Total maquila.....					*300,00*
Altres costos					
assegurança	1		24,00	€/ha	24,00
Impostos	1		12,00	€/ha	12,00
Assegurances generals: Tractor...	1		16,00	€/ha	16,00
Serveis general: organitzacions	1		13,13	€/ha	13,13
Total altres.....					*65,13*
TOTAL COSTOS.....					**864,74**
Ingressos de venda d'oli					
venda oli	525,00	kg/Ha	1,98	€/kg	1039,50
Total venda olives.....					*1039,50*
Ajuts					
Pagament únic (*)	240	€/ha	1		240,00
Total ajuts.....					*240,00*
TOTAL INGRESSOS.....					**1.279,50**
MARGE.....					**414,76**
% de marge					**32%**

Taula 3.7 recollida mecànica i venda olives (sense tenir en compte els costos de personal)

	Quantitat	Unitat	Preu unitari	Unitat	Import parcial (€/Ha)
Costos de recol·lecció					
recol·lecció mecànica	2.500,00	kg/Ha	0,17	€/kg	425,00
Total recol·lecció.....					*425,00*
Costos de manteniment del sòl					
llaurat de carrers, picat de l'herba (5 passades * 1 hora per passada)	5	hores	34,20	€/hora	171,00
Total manteniment del sòl.....					*171,00*
Costos de tractaments fitosanitaris					
producte fitosanitari (tractaments diemetoat i oxiclorur de coure)	2	Un	21,19	€/ha	42,38
producte fitosanitari (tractaments amb fosmet i oxiclorur de coure)	2	Un	18,78	€/ha	37,56
maquinària i mà d'obra (4 tractaments * 0,5 hores /tractament)	2	hores	34,2	€/hora	68,40
Total tractaments fitosanitaris.....					*148,34*
Costos herbicides					
producte herbicida (tractaments diuroan glifosat +MCPA)	1	Un	24,00	€/ha	24,00
producte herbicida (tractaments glifosat +MCPA)	1	Un	18,00	€/ha	18,00
maquinària i mà d'obra (2 tractaments * 0,75 hores /tractament)	1,5	hores	34,20	€/hora	51,30
Total tractaments herbicides.....					*93,30*
Costos adobat					
mescla NPK	300	kg/Ha	0,25	€/ha	75,00
maquinària i mà d'obra (1 tractament *0,35 hora/tractament.)	0,35	hores	34,20	€/hora	11,97
Total adobat.....					*86,97*
Altres costos					
assegurança	1		24,00	€/ha	24,00
Impostos	1		12,00	€/ha	12,00
Assegurances generals: Tractor...	1		16,00	€/ha	16,00
Serveis general: organitzacions	1		13,13	€/ha	13,13
Total altres.....					*65,13*
TOTAL COSTOS.....					**989,74**
Ingressos de venda d'olives al molí					
venda Olives	2.500,00	kg/Ha	0,30	€/kg	750,00
Total venda olives.....					*750,00*
Ajuts					
Pagament únic (*)	240	€/ha	1		240,00
Total ajuts.....					*240,00*
TOTAL INGRESSOS.....					**990,00**
MARGE.....					**0,26**
% de marge					**0%**

Taula 3.8 recollida mecànica i venda oli (maquila) (sense tenir en compte els costos de personal)

	Quantitat	Unitat	Preu unitari	Unitat	Import parcial (€/Ha)
Costos de recol·lecció					
recol·lecció mecànica	2.500,00	kg/Ha	0,17	€/kg	425,00
Total recol·lecció					*425,00*
Costos de manteniment del sòl					
llaurat de carrers, picat de l'herba (5 passades * 1 hora per passada)	5	hores	34,20	€/hora	171,00
Total manteniment del sòl					*171,00*
Costos de tractaments fitosanitaris					
producte fitosanitari (tractaments diemetoat i oxiclorur de coure)	2	Un	21,19	€/ha	42,38
producte fitosanitari (tractaments amb fosmet i oxiclorur de coure)	2	Un	18,78	€/ha	37,56
maquinària i mà d'obra (4 tractaments * 0,5 hores /tractament)	2	hores	34,2	€/hora	68,40
Total tractaments fitosanitaris					*148,34*
Costos herbicides					
producte herbicida (tractaments diuroan glifosat +MCPA)	1	Un	24,00	€/ha	24,00
producte herbicida (tractaments glifosat +MCPA)	1	Un	18,00	€/ha	18,00
maquinària i mà d'obra (2 tractaments * 0,75 hores /tractament)	1,5	hores	34,20	€/hora	51,30
Total tractaments herbicides					*93,30*
Costos adobat					
mescla NPK	300,00	kg/Ha	0,25	€/ha	75,00
maquinària i mà d'obra (1 tractament *0,35 hora/tractament.)	0,35	hores	34,20	€/hora	11,97
Total adobat					*86,97*
costos de maquila					
servei de molí	2.500,00	kg/ha	0,12	€/kg	300,00
Total maquila					*300,00*
Altres costos					
assegurança	1		24,00	€/ha	24,00
Impostos	1		12,00	€/ha	12,00
Assegurances generals: Tractor...	1		16,00	€/ha	16,00
Serveis general: organitzacions	1		13,13	€/ha	13,13
Total altres					*65,13*
TOTAL COSTOS					**1.289,74**
Ingressos de venda d'oli					
venda oli	525,00	kg/Ha	1,98	€/kg	1039,50
Total venda olives					*1039,50*
Ajuts					
Pagament únic (*)	240	€/ha	1		240,00
Total ajuts					*240,00*
TOTAL INGRESSOS					**1.279,50**
MARGE					**-10,24**
% de marge					**-1%**

4 DISTINTIUS D'ORIGEN I QUALITAT EXISTENTS

En aquest apartat s'analitzen breument els diferents tipus de distintius d'origen i qualitat existents actualment i que són d'aplicació en el sector oleícola i que podrien servir de model pels productors d'olives de la comarca de l'Alt Penedès i que estan regulats per la Llei 14/2003 de qualitat agroalimentària i Reglament 285/2006 de 4 de juliol que la desenvolupa.

4.1 DENOMINACIONS D'ORIGEN PROTEGIDA

La Denominació d'Origen Protegida (DOP) és la denominació emprada per designar els productes agroalimentaris que procedeixen d'un lloc o una zona geogràfica determinats, o excepcionalment d'un país, que deguin exclusivament o fonamentalment les seves característiques al medi geogràfic, tenint en compte els factors naturals i humans, i que siguin produïts, transformats i elaborats en el lloc o la zona geogràfica que dóna nom a la denominació, incloses les denominacions tradicionals de productes agroalimentaris, geogràfiques o no.

El marc normatiu que regula aquest tipus de denominació és el Reglament (CE) núm. 510/2006, de 20 de març, sobre la protecció de les indicacions geogràfiques i de les denominacions d'origen dels productes agrícoles i alimentaris.

Actualment a Catalunya existeixen 4 denominacions amb el corresponent reconeixement comunitari del sector oleícola:

- D.O.P. Oli Les Garrigues.
- D.O.P. Oli de Terra Alta
- D.O.P. Oli Siurana
- D.O.P. Oli del Baix Ebre- Montsià

A més a més, l'oli de l'Empordà està en procés reconeixement comunitari.

En taula 4.1 es mostra una comparació entre les diferents Denominacions d'Origen Protegides del sector oleícola de Catalunya, incloent l'Oli de l'Empordà.

Taula 4.1 Comparació de les DOP del sector oleícola de Catalunya

	D.O.P. OLI DE TERRA ALTA	D.O.P. OLI LES GARRIGUES	D.O.P. OLI SIURANA	D.O.P. OLI DEL BAIX EBRE-MONTSIÀ	OLI DE L'EMPORDÀ
ZONA DE PRODUCCIÓ	Terrenys ubicats a la comarca de Terra Alta i en alguns municipis de la comarca de la Ribera de l'Ebre.	Termes municipals situats al sud de la província de Lleida, ubicats a les comarques de les Garrigues, el sud del Segrià i el sud de l'Urgell	Termes municipals de les comarques del Priorat, el Tarragonès, la Ribera d'Ebre, l'Alt i el Baix Camp, el Baix Penedès i la Conca de Barberà.	Municipis de les comarques del Baix Ebre i el Montsià.	Municipis de les comarques de l'Alt Empordà i del Baix Empordà, així com alguns municipis colindants de les comarques del Gironès i el Pla de l'Estany.
VARIETATS	Empeltre, amb una petita participació d'altres varietats com són la Arbequina, la Morruda i la Farga.	l'Arbequina i la Verdiell. D'aquestes dues, un 90% com a mínim de les olives de què s'extrau l'oli ha de ser de la varietat Arbequina	Les varietats admeses són: l'Arbequina, la Rojal i la Morruda. D'aquestes tres, l'arbequina és considerada la principal, ja que un 90% de les olives de què s'extrau l'oli ha de ser de la varietat Arbequina.	Les varietats admeses són: Morruda o Morrut, Sevillenca (ambdues originàries de la zona) i Farga.	Almenys en un 80 % de les varietats Argudell, Corivell, Verdal (Llei de Cadaqués), totes autòctones, i Arbequina per separat o conjuntament i en un màxim del 20%, per altres varietats també de la zona.
TIPUS	Olis d'oliva verge extra, límpids, transparents, sense vels ni turbidesa, d'un color groguenc, d'intensitat entre lleugera i mitjana, dolcencs, lleugerament amargs i picants, i amb certa astringència, amb connotacions aromàtiques que recorda l'ametlla i la nou verda. Al principi de la recol·lecció presenta un gust afruitat i al avançar un gust més dolç	Olis d'oliva verges de qualitat extra amb gust: •Afruitat: prové d'una recol·lecció primerenca, és de color verdós, amb bastant cos i lleugerament amargant. •Dolç: prové d'una recol·lecció més tardana, és de color groc i més fluid.	Olis d'oliva verges de qualitat extra amb gust : •Afruitat: prové d'una recol·lecció primerenca, és de color verd, amb bastant cos i lleugerament amargant. •Dolç: prové d'una recol·lecció més tardana, és de color groc i més fluid.	Olis d'oliva verge extra, límpids, transparents, sense vels ni turbidesa, d'un color que varia segons l'època de recol·lecció i de la situació geogràfica dins de la zona de producció des del groc-verdós al groc-daurat. Són olis molt agradables al paladar, molt gustosos i aromàtics, de sabor afruitat al principi de la campanya i lleugerament dolços cap al final.	Olis d'oliva verge extra, límpids, transparents, sense vels ni turbidesa si es comercialitza filtrat. Són olis molt agradables al paladar, molt gustosos i aromàtics: lleugerament astringent amb un amargor i un picant en equilibri amb el fruitat i una complexitat aromàtica notable.

	D.O.P. OLI DE TERRA ALTA	D.O.P. OLI LES GARRIGUES	D.O.P. OLI SIURANA	D.O.P. OLI DEL BAIX EBRE-MONTSIÀ	OLI DE L'EMPORDÀ
CARACTERÍSTIQUES	Acidesa màxima de 0,5º i un índex de peròxids màxim de 18.	Acidesa inferior al 0,5% i un índex de peròxids màx. del 15%.	Acidesa inferior al 0,5% i un Índex de peròxids màxim del 15%.	Acidesa màxima de 0,8º i un índex de peròxids màxim de 18.	Acidesa màxima de 0,8º i un índex de peròxids màxim de 20.
COMERCIALITZACIÓ	Els envasos han de ser de capacitat no superior a 5 l i han de dur una etiqueta numerada expedida pel Consell Regulador. A l'etiqueta figurarà, a més de les mencions obligatòries en la legislació vigent, el nom Denominació d'Origen Protegida Terra Alta, el logotip de la DOP i el símbol comunitari.	Els envasos han de ser no metàl·lics, de capacitat no superior a 5 l i han de dur una etiqueta numerada expedida pel Consell Regulador. A l'etiqueta figurarà, a més de les mencions que exigeix la legislació vigent, el nom "Denominació d'Origen Protegida Les Garrigues", el logotip de la denominació i el símbol comunitari.	Els envasos han de ser no metàl·lics, de capacitat no superior a 5l i han de dur una etiqueta numerada expedida pel Consell Regulador. En l'etiqueta dels envasos figurarà, a més de les mencions que exigeix la legislació vigent, el nom Denominació d'Origen Protegida Siurana, el logotip de la denominació i el símbol comunitari.	Els envasos han de ser no metàl·lics, de capacitat no superior a 5 l i han de dur una etiqueta numerada expedida pel Consell Regulador. A l'etiqueta figurarà, a més de les mencions que són obligatòries en la legislació vigent, el nom Denominació d'Origen Protegida del Baix Ebre - Montsià, el logotip de la DOP i el símbol comunitari.	Els envasos han de ser no metàl·lics, de capacitat no superior a 5 l i han de dur una etiqueta expedida pel Consell Regulador. A l'etiqueta figurarà, a més de les mencions que són obligatòries per la legislació vigent, el nom Denominació d'Origen Protegida Oli de l'Empordà, el logotip de la DOP que inclogui la menció "consell regulador", el símbol comunitari i la marca comercial.
CONTROL I CERTIFICACIÓ	El Consell Regulador garanteix que els productes emparats per la DOP compleixen els requisits establerts en el reglament. El control i la certificació són realitzats per una entitat que compleix la norma EN 45011 i que està inscrita al Registre d'Entitats de Control i Certificació.	El Consell Regulador garanteix que els productes emparats per la DOP compleixen els requisits establerts en el reglament. El control i la certificació són realitzats per una entitat que compleix la norma EN 45011 i que està inscrita al Registre d'Entitats de Control i Certificació.	El Consell Regulador garanteix que els productes emparats per la DOP compleixen els requisits establerts en el reglament. El control i la certificació són realitzats per una entitat que compleix la norma EN 45011 i que està inscrita al Registre d'Entitats de Control i Certificació.	El Consell Regulador garanteix que els productes emparats per la DOP compleixen els requisits establerts en el reglament. El control i la certificació són realitzats per una entitat que compleix la norma EN 45011 i que està inscrita al Registre d'Entitats de Control i Certificació.	El Consell Regulador garanteix que els productes emparats per la DOP compleixen els requisits establerts en el reglament. El control i la certificació són realitzats per una entitat que compleix la norma EN 45011 i que està inscrita al Registre d'Entitats de Control i Certificació.

Font.: http://www20.gencat.cat/portal/site/DAR/

Geogràficament, la comarca de l'Alt Penedès colinda per la seva part més occidental amb les comarques de l'Alt Camp i del Baix Penedès, per tant es pot dir que el tipus de sòl i les condicions climatològiques són molt similars al d'aquestes dues comarques incloses en la Denominació d'Origen. Aquestes condicions han fet que les varietats d'Olivera presents a la comarca de l'Alt Penedès siguin les mateixes que es cultiven en la zona de la denominació d'origen protegida Siurana.

A més a més, tot i que administrativament corresponen a dues províncies diferents, els vincles culturals i socials amb aquestes dues comarques són estrets, cosa que ha comportat que la forma de cultiu i elaboració de l'oli tinguin moltes similituds.

Aquestes similituds comporten que les característiques de l'oli d'oliva que es produeix a l'Alt Penedès siguin pràcticament les mateixes dels olis inclosos en la denominació d'Origen.

Per aquests motius es considera que es podria explorar la possibilitat d'ampliar l'a zona de producció de la Denominació d'Origen Siurana amb els municipis de la comarca de l'Alt Penedès que s'hi mostrin interessats, ja que el fet de formar part d'una denominació d'origen protegida facilita la comercialització i difusió del producte.

4.2 PRODUCCIÓ ECOLÒGICA

La Producció Agrària Ecològica (PAE) és un mètode d'obtenció de productes agraris i alimentaris que posa un especial èmfasi en la utilització de productes i tècniques el més naturals possibles, excloent totes aquelles que potencialment poden malmetre la qualitat del producte final o el medi ambient en que es realitza aquesta obtenció.

Aquest tipus de producció està regulat pel Reglament (CE) 834/2001 del Consell, de 28 de juny de 2007, sobre producció i etiquetatge dels productes ecològics i el Reglament (CE) 889/2008 de la Comissió , de 5 de setembre de 2008, pel qual s'estableixen disposicions d'aplicació del Reglament (CE) 834/2007. Aquesta normativa és d'aplicació en tots aquells productes que, procedents de l'agricultura, inclosa l'aqüicultura, es comercialitzin o es vagin a comercialitzar com ecològics:

- Productes agraris vius o no transformats;
- Productes agraris transformats destinats a ser utilitzats per a l'alimentació humana;
- Aliments per als animals;
- Material de reproducció vegetativa i llavors per al cultiu.

El principal objectiu de l'olivicultura ecològica és produir oli d'oliva verge extra sense utilitzar productes químics de síntesi, per tal de garantir l'absència de contaminants en l'oli, la protecció dels recursos naturals i la protecció de la salut humana.

Com a principals característiques cal tenir en compte que en aquest tipus de cultiu, els recintes no únicament estan formats per oliveres, sinó que hi ha a la seva disposició una sèrie de recursos com el sòl, les plantes espontànies, l'aigua de pluja, els insectes auxiliars, els residus de les oliveres (principalment restes de poda) que s'han de manejar adequadament per aconseguir augments notables en la rendibilitat econòmica de les explotacions sense deteriorar el medi ambient

Com a principis generals, la producció ecològica es basa en els següents principis:

- El disseny i la gestió adequades dels processos biològics basats en sistemes ecològics que utilitzin recursos naturals propis del sistema mitjançant mètodes que utilitzin organismes vius i mètodes de producció mecànics, desenvolupin cultius i una producció ramadera vinculats al sòl o una aqüicultura que respecti el principi de l'explotació sostenible de la pesca, excloguin l'ús d'Organismes modificats genèticament (OMG) i productes produïts a partir de, o mitjançant OMG, llevat de medicaments veterinaris, i estiguin basats en l'avaluació de riscs, i en l'aplicació de mesures cautelars i preventives, si procedeix
- La restricció del recurs a medis externs.
- L'estricta limitació de l'ús de mitjans de síntesi en casos excepcionals quan no existeixin les pràctiques adequades de gestió, no existeixin o no estiguin disponibles en el mercat els mitjans externs, o bé l'ús dels mitjans externs contribueixin a efectes mediambientals inacceptables.
- L'adaptació de la normativa, en cas que sigui necessari, de les normes de la producció ecològica tenint en compte la situació sanitària, les diferències regionals climàtiques així com les condicions, les fases de desenvolupament i les pràctiques ramaderes específiques locals.

Cal tenir present que la conversió de qualsevol explotació que comenci a dedicar-se a la producció ecològica ha de tenir present que abans no s'aconsegueix la certificació definitiva s'ha de passar un període de conversió que comença en el moment que l'operador notifica la seva activitat a les autoritats competents i sotmet la seva explotació, en l'àmbit territorial de Catalunya, al règim de control del Consell Català de la Producció Agrària Ecològica.

Durant aquest període de conversió s'han de complir totes les normes establertes per la normativa vigent que regula la producció agroalimentària ecològica.

També cal tenir present que quan una explotació o unitat estigui dedicada en part a la producció ecològica i en part en fase de conversió a la producció ecològica, l'operador ha de mantenir separats els productes obtinguts ecològicament i els productes obtinguts durant la fase de conversió, mantenint un registre documental adequat que demostri aquesta separació.

Per a determinar el període de conversió anteriorment esmentat, es podrà tenir en compte un període immediatament anterior a la data de l'inici del període de conversió, sempre i quan en aquest període anterior es pugui demostrar que s'han presentat determinades condicions

A més a més, els productes produïts durant el període de conversió no podran ser posats a la venda utilitzant les indicacions relatives a la producció ecològica en l'etiquetatge i la publicitat dels productes.

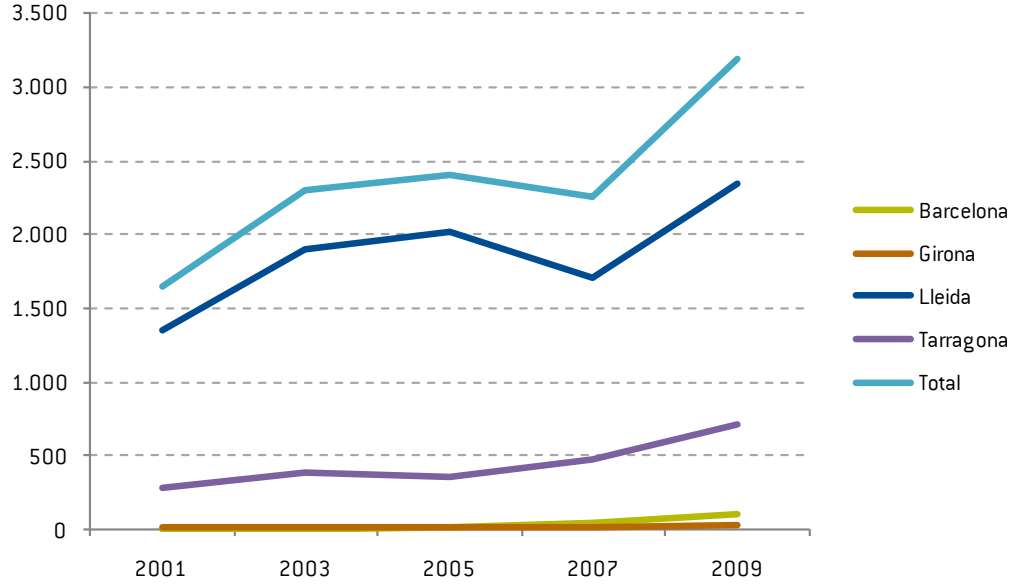
Com es mostra en la taula 4.2 i en la figura 4.3, segons les estadístiques de Catalunya dels anys 2000 a 2009, elaborades pel Consell Català de Producció Ecològica de Catalunya (CCPAE) la superfície d'oliveres ecològiques a Catalunya ha passat de 1.328 Hes l'any 2000 a tot Catalunya a 3.196 Hes l'any 2009 a Tot Catalunya, cosa que demostra clarament que el mercat tendeix a incrementar els consums de productes ecològics.

Taula 4.2 Evolució de la superfície d'oliveres ecològiques a Catalunya

	2001	2003	2005	2007	2009
Barcelona	2	6	16	46	107
Girona	12	15	14	18	27
Lleida	1.356	1.896	2.017	1.715	2.341
Tarragona	284	385	365	482	721
Total	**1.654**	**2.302**	**2.412**	**2.261**	**3.196**

Font.: http://www.ccpae.org

Figura 4.3 Evolució de la superfície d'oliveres ecològiques a Catalunya

En la taula 4.4 es pot veure la relació d'empreses relacionades amb la producció oleícola inscrits al Consell Català de Producció Ecològica:

Taula 4.4 Relació d'empreses relacionades amb la producció oleícola inscrits al CCPAE.

MUNICIPI	PRODUCTOR
SANT SADURNÍ D'ANOIA	CARTRÓ PARERA, VICENÇ
SANT LLORENÇ D'HORTONS	CASTELL D'AGE S.A.
TORRELAVIT	COLS CANALS, LLUIS
VILAFRANCA DEL PENEDÈS	ROSÉS VILA, JOAN FERRAN
VILAFRANCA DEL PENEDÈS	CAVAS PARÉS BALTÀ, SA
AVINYONET DEL PENEDÈS	CASES BLANQUES NATURA, S.L
CASTELLVÍ DE LA MARCA	SAT 905 MAS LLUET
SANT SADURNÍ D'ANOIA	MATA CASANOVAS, S.A.
VILOBÍ DEL PENEDÈS	ROS PEIRON, JOAQUIMA
SUBIRATS	ROJAS ANTOLÍ, MIGUEL ANGEL
VILOBÍ DEL PENEDÈS	RIMBAU FERRER, TON
CASTELLVÍ DE LA MARCA	AMADÓ GALLART, JOAN
VILAFRANCA DEL PENEDÈS	AGROTORRES, S.L.
FONT-RUBÍ	HERETAT MARINA, S.C.P.
CASTELLVÍ DE LA MARCA	AMADÓ GALLART, MARIA TERESA
SANT MARTÍ SARROCA	ROVIRA SOLÉ, MARIA PILAR
GELIDA	MARTINEZ PEREZ, MARIA
FONT-RUBÍ	LLUCH MOLINARI, PERE
SANT MARTÍ SARROCA	RABELLA IGLESIAS, JOSEFINA
SANTA MARGARIDA I ELS MONJOS	AGRO-FREIXEDES SCP
FONT- RUBÍ	MAS ROMAS SA
SANT SADURNI D'ANOIA	COLL MESTRES, LLUÍS XAVIER
SANTA MARGARIDA I ELS MONJOS	SOLER GUILEM, PERE JOAN
SANT SADURNÍ D'ANOIA	AGUSTÍ TORELLÓ, MARTA
VILAFRANCA DEL PENEDÈS	SUBIRÓS SERRA, XAVIER
FONT-RUBÍ	CASANOVAS BORREDÀ, YOLANDA
SANT PERE DE RIUDEBITLLES	VILASECA, PERENDREU, FRANCISCO
SANT MARTÍ SARROCA	MATA COLL, NÚRIA

Font.: http://www.ccpae.org

Nota: no es disposa de dades de superfície ni producció, ni de quin lloc ocupen dins de la cadena de valor.

4.3 PRODUCCIÓ INTEGRADA

La producció integrada és un sistema de producció d'aliments de qualitat mitjançant mètodes respectuosos amb la salut humana i el medi ambient utilitzant tècniques de producció, comercialització i elaboració que minimitzen l'ús de productes agroquímics i d'adobs en la producció d'aliments. També dóna resposta a les demandes de qualitat i seguretat en els aliments que exigeixen els consumidors responsables.

Per garantir que es realitza correctament es garanteix mitjançant una certificació oficial.

Com a principis generals cal destacar:

- Minimització de l'ús de productes agroquímics i d'adobs en la producció d'aliments.
- Aplicació de processos que afavoreixen la diversitat de l'ecosistema agrícola, ja que respecten la flora i la fauna autòctones, i potencien l'activitat conservadora del medi rural i del paisatge.
- Producció d'acord amb tècniques que tenen en compte els moderns coneixements tècnics i científics.
- Adaptació de les empreses agrícoles a la forma de producció intensiva per assegurar-ne la viabilitat econòmica.

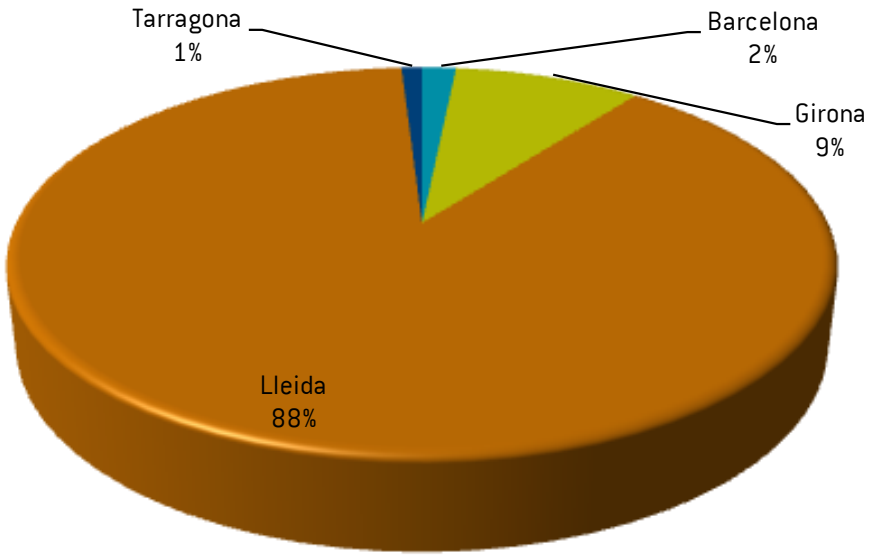
En la taula 4.5 i la figura 4.6 es pot veure la superfície d'olivera en producció integrada a Catalunya. S'observa que de les 10.756 Hes únicament 173 es troben en la província de Barcelona de les quals únicament 1,22 Hes estan situades a la comarca de l'Alt Penedès, tot i que no s'ha pogut identificar el productor i quina és la localització de les parcel·les.

Taula 4.5 Superfície d'Olivera en producció integrada a Catalunya.

DEMARCACIÓ	SUPERFÍCIE PRODUCTIVA (Ha)
Barcelona	173
Girona	104
Lleida	9.528
Tarragona	951
TOTAL	**10.756**

Font:Consell Català de la Producció Integrada (CCPI)

Figura 4.6 Distribució de la superfície d'Olivera en producció integrada a Catalunya.

5 ANÀLISI D'ALTERNATIVES.

En el present apartat s'analitzen les diferents alternatives tenint en compte la tipologia del cultiu i el seu entorn sociocultural, sense preveure grans transformacions del cultiu, considerant la seva viabilitat tècnica i econòmica, però sense aprofundir-hi de forma acurada.

5.1 CONTINUAR AMB EL CULTIU TRADICIONAL DE SECÀ

Com s'ha vist en el punt 3, si s'analitza correctament i considerant totes les despeses d'explotació, el cultiu tradicional de secà genera unes pèrdues importants per hectàrea de corneu o per quilogram d'oliva, sobretot si es venen les olives a les almàsseres. Tot i així, si en l'estudi de beneficis i costos no es comptabilitzen les despeses de personal es generen beneficis importats.

En canvi si es realitza la distribució de l'oli per compte propi, es multipliquen els ingressos, ja que es pot vendre un bon producte a un preu raonable, sense passar per intermediaris.

Caldria preveure el suport de les diferents administracions, per tal de promoure accions de potenciació del comerç de l'oli d'oliva de la comarca.

5.2 TRANSFORMAR EL SISTEMA ACTUAL DE PRODUCCIÓ A UN SISTEMA DE REG PER GOTEIG

Com a principals avantatges d'aquesta transformació destaca que s'augmentaria la producció d'olives per cada arbre, podent-se arribar a doblar la producció i a més a més, s'aconseguirien produccions més homogènies en el temps, cosa que asseguraria els ingressos anuals.

Com a principals punts en contra cal considerar la inversió que cal realitzar per implantar una sistema de goteig. Segons la 2ª edició del llibre "El conreu de l'Olivera. Alternatives i Viabilitat" publicat per Joves Agricultors i Ramaders de Catalunya, la inversió que cal realitzar per transformar una plantació a regadiu per goteig és d'uns 2.500 €/Ha.

A banda de la inversió, s'haurien de considerar totes les despeses originades pel reg (consums d'aigua, drets de reg, manteniment d'instal·lacions, etc.)

A més a més, cal tenir present que en moltes ocasions, per falta de disponibilitat del recurs, podria resultar inviable tècnicament realitzar una instal·lació de reg en algunes de les parcel·les.

5.3 INTEGRAR LA COMARCA EN LA DENOMINACIÓ D'ORIGEN SIURANA.

Donada la proximitat de la comarca amb les zones de producció incloses en la Denominació d'origen Siurana es podria estudiar la possibilitat d'ampliar l'àmbit de protecció d'aquesta denominació en aquells municipis de l'Alt Penedès que hi puguin està interessats.

Com a principals avantatges es destaca que la comercialització d'oli es realitzaria sota el paraigua d'una figura de protecció important, cosa que posaria en valor l'Oli produït al a comarca i en facilitaria la seva comercialització a un preu més elevat.

Com a punts febles, cal tenir en compte, que en primer lloc el Consell Regulador de la D.O hauria de validar l'ampliació de l'àmbit de protecció i en segon lloc les administracions competents haurien d'autoritzar-ne l'ampliació. A més a més, s'incrementarien els costos de producció ja que s'augmentarien els controls i tràmits administratius que caldria complir.

5.4 TRANSFORMAR ELS CULTIUS ACTUALS EN CULTIUS D'AGRICULTURA ECOLÒGICA.

Tot i que en l'apartat 4 s'han exposat les característiques de la producció integrada, es considera que aquest tipus de producció es troba a mig camí entre l'agricultura convencional i l'agricultura ecològica. Donades les condicions del sistema de cultiu actual es considera la conversió a agricultura ecològica no ha de suposar esforços significatius, per la qual cosa es considera que és més viable anar a producció ecològica, ja que a més a més la tendència de mercat marca clarament aquesta línia, tant a nivell nacional com internacional.

Com s'ha exposat anteriorment les condicions geogràfiques i climatològiques de la comarca afavoreixen el cultiu de l'olivera, ja que els tipus de sòl és adequat, però la pluviometria de la zona i l'estacionalitat de les pluges afavoreixen la producció de les oliveres. A més a més, no hi ha una alta presència de paràsits, cosa que comporta que es puguin minimitzar els tractament sanitaris. Aquesta situació col·loca la producció oleícola comarcal en una bona situació per afrontar una reconversió a una producció ecològica.

En general les diferències entre els costos de maneig d'un cultiu convencional i un ecològic, no superen de mitjana un 1,5 o 2 % de més en el cultiu ecològic, tot i que es poden produir oscil·lacions del 23 % inferior i el 19 % per sobre.

Normalment en els casos en que el cultiu convencional genera uns costos més elevats, acostuma a ser per una major aportació de plaguicides, herbicides i adobs i a una major utilització de maquinària i recursos humans. En canvi en aquells casos en que els costos ecològics són més elevats acostuma a ser per la diferència de preu entre els adobs orgànics d'origen ecològic i els convencionals, i per l'augment de tasques manuals com ara l'escampament dels fems o el maneig i control de males herbes.

Per tal que aquest sistema sigui viable s'ha de tenir en compte que s'han d'optimitzar les tasques de maneig de la coberta vegetal i la fertilització orgànica.

Pel què fa la ingressos poden ser molt variables, ja que depenen en gran mesura de com s'accedeix al mercat. En cas que es venguin les olives a molins acreditats en producció ecològica i mercats consolidats les ingressos poden arribar a ser un 52% més elevats que en l'agricultura convencional. Tot i això el sobrepreu s'aconsegueix majoritàriament quan els productors ecològics venen el seu propi oli envasar i directament al consumidor.

En resum es pot dir que la producció ecològica ofereix oportunitats econòmiques als olivareres, que mantenint una producció i costos als convencionals, es poden incrementar els ingressos, tant a nivell d'un millor preu de les olives i/o oli, com a nivell d'una major subvenció agroambiental.

6 CONCLUSIONS.

Per sectors econòmics, la comarca manté, en conjunt, un fort component agrícola, ja que una gran part dels ocupats en la indústria ho són en l'agroindústria i, concretament, en la producció de vins i caves, com demostra el fet que la comarca de l'Alt Penedès produeix el 98,9% del cava de Catalunya .

Per tant el sector primari de l'Alt Penedès es basa en el cultiu de la vinya complementat amb altres cultius que en moltes ocasions han servit a les famílies per autoabastir-se de productes bàsics per a la seva alimentació. Un bon exemple d'aquests cultius destinats a autoconsum n'és el cultiu de l'olivera, com demostra el fet que la comarca produeix el 31 % de les olives que es produeixen a la província de Barcelona.

Segons dades del SIGPAC de l'any 2010 la superfície d'oliveres la comarca és de pràcticament 880 Hes dedicades totes elles a la producció d'oli, mitjançant el sistema tradicional de secà i utilitzant mètodes d'agricultura convencional. A més a més es tenen censats un total de 7.717 arbres disseminats. Val a dir que en moltes ocasions les plantacions d'olivera són velles i que en molts cassos estan situats en fileres a les vores de parcel·les dedicades a vinya.

Pel què fa a la cadena de valor, cal dir que en el cas de la comarca de l'Alt Penedès està molt limitada als productors d'olives, ja que en moltes ocasions la producció d'oli s'ha destinat a autoconsum de les famílies i el seu entorn més proper sense que s'arribi a comercialitzar la producció.

Pel què fa a l'estructura de les explotacions agrícoles, es tracta en la majoria dels casos d'explotacions familiars formades per una o dues Unitats de Treball Agrari (UTA) i que no basa el seu negoci en la producció d'olives, sinó que utilitza el cultiu com a complement a la seva activitat principal que en moltes ocasions és el cultiu de la vinya.

Tot i això, s'ha detectat que existeixen diversos molins d'oli a la comarca situats en els municipis de Font Rubí i Sant Quintí de Mediona i que s'utilitzen els serveis d'altres molins situats en el municipi de Piera (Comarca de l'Anoia) i els serveis de Centre Oleícola del Penedès (CEOLPE) situat a en el municipi de Llorenç del Penedès (comarca del Baix Penedès).

A l'hora de determinar els costos i ingressos derivats de la producció d'olives, s'ha detectat una important falta de dades de dades fiables a causa sobretot que es tracta d'un cultiu secundari que s'ha realitzat tradicionalment complementàriament al cultiu de la vinya, cosa que comporta que moltes de les operacions com ara el manteniment de la coberta vegetal, es realitzi de forma paral·lela.

A més a més, pràcticament mai es comptabilitzen els costos de personal, ja que s'utilitzen mitjans propis i en moltes ocasions complementàriament a altres activitats (per exemple les operacions de poda recol·lecció es poden realitzar en caps de setmana, mentre entre setmana es realitzen altres activitats professionals).

Pel què fa a la tendència de mercat, aquesta reflecteix una tendència a la baixa, tot i que els anys 2007 i 2008 van ser excepcionals, pel què fa a preus i a producció

Per aquest motiu, per realitzar l'anàlisi de costos i beneficis s'han utilitzat les dades recollides en la 2ª edició del llibre "El conreu de l'Olivera. Alternatives i Viabilitat" publicat per Joves Agricultors i Ramaders de Catalunya combinades amb dades obtingudes a partir de les entrevistes amb els agents del sector.

Com a principals conclusions econòmiques s'extreu que si es comptabilitzen totes les despeses, el cultiu actual genera importants pèrdues econòmiques a les empreses. Aquest efecte es minimitza donada la petita superfície de les explotacions i al fet que és molt habitual que els productors d'olives utilitzin el servei de maquila dels molins i distribueixin directament la seva producció d'oli en el seu entorn més proper.

Per tant, la viabilitat econòmica de les explotacions passa per potenciar la distribució d'oli ja que es pot aconseguir un preu més elevat de l'oli arribant directament al consumidor.

Com a altres alternatives es planteja l'opció de mantenir el marc actual de plantació però implantant un sistema de reg per goteig, cosa que permetria augmentar la productivitat de les parcel·les i aconseguir collites homogènies al llarg dels anys, al mateix temps que mantindria l'estructura actual del paisatge de la comarca.

Dues són les possibles alternatives de qualitat a considerar: l'ampliació de l'àmbit territorial de la Denominació d'Origen Protegida Siurana, sempre que sigui possible tècnica i administrativament, i per convertir les plantacions actuals que es realitzen mitjançant agricultura convencional en agricultura ecològica. En aquest últim cas, els costos de producció són similars, però es poden augmentar els ingressos sobretot si s'arriba directament al consumidor.

Respecte a la producció ecològica cal tenir present que les condicions climatològiques de la zona i les condicions de cultiu actuals, són favorables a la conversió a cultiu ecològic.

7 BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA.

- Agència para el Aceite de Oliva.: "**Estudio de la cadena de valor y formación de precios del aceite de oliva"**. Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino. Gener de 2010.
- Bages Navarro, J.: "**Situació Actual de l'Olivera en Alta Densitat"**. Reus, novembre 2010
- Caixa de Catalunya: "**Anuari Econòmic Comarcal 2010. Estimació del PIB comarcal".** Caixa d'Estalvis de Catalunya, Tarragona i Manresa. Setembre de 2010
- Caja España: **"Ficha comarcal 2009. Datos económicos y sociales".** Caja España. Desembre 2009
- Celma Gamo, M., Canfran Ribalta A. (Gabinet Tècnic del DAR): "**Anàlisi dels comptes econòmics del sector agroalimentari (2006-2007)"**, Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural de la Generalitat de Catalunya. Desembre de 2009.
- Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural de la Generalitat de Catalunya: **"Fitxa comarcal de l'Alt Penedès".**
- Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural de la Generalitat de Catalunya: **"Declaració única i sol·licitud d'ajuts 2009"**.
- Guzmán, Gloria I., Foraster, Laia y Sánchez, Juan Luis:"**El Olivar Ecológico".** Junta de Andalucía
- Joves Agricultors i Ramaders de Catalunya (JARC): **"El conreu de l'Olivera. Alternatives i Viabilitat"**. Joves Agricultors i Ramaders de Catalunya (JARC), 2ona edició, Desembre 2009.
- Junta de Andalucía: "**Manual de buenas Prácticas agrarias en los diferentes sistemas productivos del olivar andaluz**". Consejería de Agricultura y Pesca. Junta de Andalucía. 2006
- LA FURA edició del juny 2008
- Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino: **"Encuesta sobre superficies y rendimientos de cultivos (ESYRCE). Resultados 2009**"
- Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino: **"El mercado de Productos Ecológicos (Evolución de las categorías en los establecimientos en régimen de libreservicio >100 m2)".**

- http://aplicaciones.mapa.es
- http://www.internationaloliveoil.org
- http://www.mapa.es
- http://www.marm.es
- http://www20.gencat.cat/portal/site/DAR

av. Roma, 252-254
08560 **Manlleu**
tel. 938 515 055

c. Correu, 2, 1r
08800 **Vilanova i la Geltrú**
tel. 938 115 115

c. Pamplona, 96, local 18
08018 **Barcelona**
tel. 933 568 160

c. Serrano, 93, 3ª planta
28006 **Madrid**
tel. 915 159 432

info@lavola.com
www.lavola.com